СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 150. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 30-го червня, 1937 VOL. XLV. No. 150. Jersey City, N. J., Wednesday, June 30, 1937. THREE CENTS

СТЕЙТ МІШІҐЕН ОБМЕЖУЄ ПРАВА СТРАЙКАРІВ

НЮ ЙОРК. — У своїй розмові з ґазетярами перебуваючий тут ґубернатор стейту Огайо, Морфі, обороняв свою поведінку в страйку сталевих робітників, кажучи, що в усякій боротьбі між робітниками й фабрикантами уряд не повинен ставати за одну або за другу сторону, але старатися звести обі сторони на спільну конференцію.

Ґубернатор Морфі звернув потім ґазетярам увагу на новий закон про робітничі страйки, ухвалений стейтом Мішіґен. Цей закон установляє „стейтову раду промислових відносин", що має владу розсліджувати робітничі спори і їх розсуджувати та обмежує драстично пікетування. Стейтовий закон рівночасно признає робітникам у засаді право пікетувати в законний спосіб, право орґанізуватися й право умовлятися колективно з підприємцями. Закон надає урядові широку поліційну владу в часі страйків.

ОРҐАНІЗУЮТЬ „ВІҐІЛЯНТСЬКУ" АРМІЮ НА ОБОРОНУ ФОРДА.

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — В цьому стейті орґанізують армію добровольців на допомогу Генрієві Фордові й на ломання страйків. Осередком цеї армії „віґілянтів" є ветеранські орґанізації, Американський Леґіон і Ветерани Чужих Воєн.

Орґанізатори цеї армії кажуть, що уряд заняв у боротьбі між фабрикантами авт і робітниками становище за робітників, і вони хочуть заставити уряд силою покинути це становище.

„БЕТЛЕГЕМ СТІЛ" ХВАЛИТЬСЯ ЗЛОМАННЯМ СТРАЙКУ.

ДЖАНСТАВН (Па.). — Сталеве підприємство „Бетлегем Стіл Корпорейшен" заявило публично, що рух у фабриці Камрія поступає нормально вперед та що тимсамим страйк робітників, ведений Орґанізаційним Комітетом Сталевих Робітників, зломаний.

Страйкуючі робітники не покидають пікетування. Їм помагають у тому майнери.

СТЕЙТ ОГАЙО ДЕРЖИТЬ ВІЙСЬКА В СТРАЙКОВИХ ОКРУГАХ.

ЙОНҐСТАВН (Огайо). — Ґубернатор Дейві заявив, що він буде держати війська національної ґвардії в сталевих осередках аж до закінчення страйку, коли мине всяка можливість нових заворушень.

Комітет Промислової Орґанізації каже, що сталеві підприємства стараються дістати до Клівленду міліцію на зломання страйку.

СТРАЙК ТЕАТРАЛЬНИХ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Три юнії театральних робітників постановили викликати страйк, якщо федеральний уряд не перестане зменшувати своїх театральних проєктів на допомогу безробітним робітникам.

Всі три юнії звязані з Американською Федерацією Праці.

АВСТРІЯ ОБІЦЯЄ ПІДДЕРЖКУ ВИСТАВИ.

ВАШИҐТОН. — Барон Ґвідо фон Фукс, член австрійського комітету для світової вистави в Ню Йорку, запевнив департамент торговлі, що австрійський уряд вибудує на виставовій площі цілу австрійську секцію, що буде складатися з „синього Дунаю", мініятурної альпейської сцени, віденської „ратушової пивниці" з приміщенням на 1,200 гостей, з „гойріґером", себто типічною народньою винярнею, з дамською капелею й іншими типічними віденськими розривками.

ЗАКИДУЮТЬ УРЯДОВІ ЮНІЇ РЕКЕТІРСТВО.

НЮ ЙОРК. — Судді Вилйем Бейз та Бернард Козіцкі засудили Гарія Френкела, секретаря-скарбника відділу 167-го Юнії Курячих Візників, на вязницю від 1 до 3 літ за лихварство. Він має ще бути суджений за звязки з так званим курячим рекетом.

ТВОРЯТЬ ФУНДАЦІЮ ДЛЯ ПОПИРАННЯ ШТУКИ.

НЮ ЙОРК. — Соломон Ґуґенгайм, відомий власник копалень міди, дав гроші на заложення фундації для попирання штуки. Фундація дістала багато міліонів долярів.

Фундація Соломона Ґуґенгайма має займатися модерною штукою, а головно абстрактною. (Одним з головних представників цеї штуки є український різьбар-маляр Олександер Архипенко).

ЕРВИН ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ОБОРОНИ.

НЮ ЙОРК. — Роберт Ервин, різьбар, що замордував три особи з родини Ґідеонів, не показує по собі найменшого зворушення, але преспокійно приготовляється до оборони. Наняті ним адвокати кажуть, що будуть його боронити доказами божевілля.

КРАДУТЬ, ЯК КРУКИ.

До численних зловживань, які так часто трапляються по польських урядах, треба додати і цей випадок, що недавно арештовано в Надвірній польського старосту Роґасевича за грошеві зловживання.

ВИЛОМ ДІВЧАТ З ВЯЗНИЦІ.

З „Вестфілд Стейт Фарм", що є стейтовою вязницею для жінок у нюйорськім стейті, втекли Нелі Ґутовська, відома 20-літня бандитка, та три інші жінки. Коло пів сотки добровольців з цеї околиці під проводом 5 стейтових поліцаїв шукають по околиці тих утікачок.

МЛИНСЬКИЙ ПОЯС УРВАВ ГОЛОВУ МЛИНАРСЬКОМУ ЧЕЛЯДНИКОВІ.

В турбіново-водному млині в Коропці, пов. Бучач, згинув жахливою смертю млинарський челядник Мартин Шміґельський. Млинський пояс урвав йому голову, руки й ноги, масакруючи решту його тіла. Ведуть слідство, щоб устійнити, хто відповідає за цей нещасливий припадок.

ШКОЛИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРОПАҐАНДИ.

З доручення центрального комітету комуністичної партії в Советах вербують тепер кандидатів до т. зв. шкіл пропаґандистів з реченцем науки від одного до двох літ. Кидається при цьому в очі диспропорція між вимаганими кваліфікаціями і пропонованою винагородою. Від кадидата вимагають освіти з обсягу вселюдної школи та щоб 7 літ належав до партії. Кожний курсист дістає місячну платню 550 рублів і повне удержання. Після скінчення науки нагороду підвищать. Слід зазначити, що советський робітник дістає 100 до 200 рублів місячно без ніяких додатків у натурі.

ВАЛЬС, АБО ЧАРДАШ.

В Станові (Закарпаття) відбувалося весілля. На весіллю грала музика з Ромочевиці. Музика грала вальса. Іван Іванчо домагався від музики, щоб грала чардаша. З того повстала бійка між Іванчом та музикантами. У тій бійці музиканти побили Івана Іванча і його брата Андрія. Іванчо Андрій у шпиталі помер. Тепер відбулася розправа в Ужгороді, яку відложено, бо мають іще переслухати дальших свідків.

БАЛЬОНОВА КАТАСТРОФА.

Над селом Станиславів біля Яблонної експльодував бальон, власність державного метерольоґічного інституту в Леґіонові. Бальон спалахнув вогнем і впав на овочеві дерева, де згорів до тла. Він був привязаний на висоті 300 метрів металевою линвою, яку зірвав вітер і поніс на Яблонну. Линва зачепила за електричний дріт високої напруги, розтягнений вздовж дороги. Повстала іскра, що спричинила катастрофу. В бальоні знаходилися помірові й обсерваційні прилади, що автоматично реєстрували атмосферичні явища.

ХОТІВ УБИТИ НАЧАЛЬНИКА ВЯЗНИЦІ НА СВЯТОМУ ХРЕСТІ.

У вязниці на Святому Хресті (Келеччина) відбулася виїздна сесія келецького окружного суду, що розглянула справу замаху на життя начальника цієї вязниці, Мечислава Бутвіловича. Замах довершив 8-го березня ц. р. Т. Яворський, що відсиджує раку досмертної вязниці за вбивство 18-літньої дівчини для грабіжу. З Яворським обвинувачували також Я. Борисова, що нібито намовляв Яворського до замаху й помагав йому. Яворський виступав без оборони, Борисова боронив адвокат Вінярський. Справа була така: 4-го березня ц. р. вязень Яворський попрохав нач. Бутвіловича, що хоче з ним бачитися в чотири очі, бо має йому зрадити подробиці про те, як українські вязні з процесу за вбивство мін. Перацького підготовляють бунт. Начальник зажадав доказів. За кілька днів Яворський приніс незаписану картку й заявив, щоб начальник вязниці поклав цю картку на іншій білій картці. У хвилині, коли начальник вязниці нахилився над карткою, Яворський кинувся на нього, побив його по голові й зачав його душити, а опісля зачав йому підрізувати горло склом. Борня тривала кілька хвилин. Вкінці начальникові вдалося заалярмувати сторожів, що обезсилили напасника. — Підчас розправи Яворський признався до вини. Зпоміж свідків звертали на себе увагу вязні-українці, засуджені в варшавськім процесі. Суд засудив Яворського на досмертну вязницю, а Борисова суд звільнив від вини й кари.

САМОСУД.

В Ляшках, ярославського повіту, на вчителя Козубаля напав Юрко Вах і зажадав видачі всіх грошей. На крик нападеного вчителя збіглися селяни і так побили Ваха, що він на місці помер. Поліція арештувала Юрка Турчина.

НАПАД НА ВЛАСНИКА МЛИНА.

Чотири покищо невідомі людці напали на їдучого ровером з Дрищева, повіт Бережани, до Жукова власника млина з Жукова, Т. Тарнавського, намагаючись скинути його з ровера та ограбити. Тарнавський стрілив до напасників кілька разів з револьверу, але не поцілили в нікого. На те напасники обсипали власника млина також стрілами. Тарнавський покинув ровер і втік.

ДОЗОРЦІ ГРАЛИ В ШАХИ, А ПАЦІЄНТ ПОВІСИВСЯ.

У львівському суді відбулася розправа проти послуґачів кульпарківського шпиталю, Івана Якубовського і Петра Марціншина, за занедбання нагляду над умово недужим студентом В. Коли послуґачі взялися грати в шахи, студент повісився на віконній краті. Марціншина засуджено на 4, Якубовського на 2 місяці вязниці.

ПОМЕР ВІД СОНЯШНОГО УДАРУ.

В Академічному Домі в Варшаві на найвищому поверсі є тереса, де студенти виґріваються на сонці. Дня 28-го травня студенти заввважили, що студент політехніки, Ю. Ветеже, на цій терасі заснув. Його зачали будити, але надаремно. Студент політехніки втратив свідомість. Закликали лікаря й за якийсь час перевезли студента до лічниці. В лічниці він помер. Устійнили, що померлий прибув на згадану терасу в 11-тій годині, щоб опалюватися, заснув і згинув від сильного соняшного удару.

ЗАСУДИЛИ ПРОРОКА БУГАЯ.

В Сарнах судив суд А. Бугая з Люхчів і його вірних. Бугай проголосив себе пророком та називав навіть себе богом богів. Зорґанізував собі секту та допускався таких диковин на своїх „вірних", що вірити не хочеться, щоби це була правда. Вмів так їх отуманити, що на своїх зібраннях гейби справжній бугай віддавався половим зносинам з жінками та дівчатами в приявності всіх, навіть дітей. Казав, що така воля св. Духа. За те суд засудив Бугая на три і пів року вязниці, але дві третини йому подарував, а його „вірних" по пів року з припиненням. Таке то діється на нашім темнім Поліссю, де справжня культурно-освітня праця зустрічає великі перешкоди й тому може там ширитися таке здичіння, як повище описане.

НЕСОВІСНИЙ АДВОКАТ.

У Варшаві арештовано адвоката Здзіслава Рихновського за грошеві зловживання на шкоду своїх клієнтів. 40 осіб потерпіли шкоду на суму 40,000 зл.

ДВОБІЙ НА БОРОДИ.

Ріжних способів уживали досі люди до двобоїв. Колись рішав про справу чести меч, або шабля, згодом пістоль, або т. зв. американський двобій. Зовсім новий ориґінальний спосіб полагоди спірних справ винайшли 2 японці з Токіо, які вели двобій... бородами.

До цього двобою станули не тільки обі спірні сторони, але й секунданти, які звязали своїм клієнтам руки на плечах та пильнували, щоб один противник другому не перекусив зубами горла, або бороди. Цілу годину тривав бій і оба противники завдали собі дошкульні рани на лиці ударами борід. Зокрема один із них давався противникові у знаки, бо мав гостру й висунену до переду бороду. Він теж вийшов правдивим переможцем цього ориґінального двобою. По закінченні двобою подали собі оба суперники на знак згоди руки й поїхали разом із свідками до ресторану. Та ні переможець ні переможений не могли нічого пити, ні їсти, бо долішня частина лиця так сильно запухла й боліла, що ні один із них не міг навіть кусника страви проковтнути, ні ложки води випити.

НОВІ РОЗСТРІЛИ УКРАЇНЦІВ ПІД СОВЄТАМИ

МОСКВА. — Американський кореспондент Гаролд Дені подає, що згідно з оголошенням офіційного часопису міста Хабаровська на Далекім Сході, „Дальневосточная Звезда", советська влада засудила в цім місті 36 осіб на смерть за шпигунство і саботажі в некорисить Советів. Присуд виконано. Кореспондент стверджує, що по іменах розстрілених пізнати, що засуджені й розстрілені були головно українці. Між тими жертвами були й жінки. Були це урядовці, заняті при залізничій службі.

ПОПАВ У НЕЛАСКУ ЩЕ ОДИН „КАТ УКРАЇНИ".

МОСКВА. — Советський офіційний орґан „Правда" згадує за нового „троцькіста". Є ним Мартин Лаціс, орґанізатор Чека. Цей чекіст, з походження литовець, є відомий пропаґатор терору, один з найкрівавіших большевицьких катів. Правдиве його імя Ян Судратс. Це в його руках спочивала „пацифікація" України, коли вона по революційнім зриві й утраті своєї незалежности підпала під владу Советів. Тепер Лаціс попав на список „контрреволюціонерів".

ВЖЕ Й ЛОДЗЬ БОРОНИТЬ ПОЛЬЩУ В ГАЛИЧИНІ.

ВАРШАВА. — Польський часопис „Час" подає, що в салі міської ради міста Лодзь відбулися збори в справі оборони польського „стану посядання" на „східніх кресах". Головно йшло про оборону польщини в українській Галичині. Полковник Тадеуш Томашевський виголосив доповідь п. з. „Польсько-українське питання". Виклад закінчив апелем до польської людности на корінних польських землях, щоб поспішила з поміччю польським „кресовим елементам", щоб зміцнити загрожений польський „стан посядання" на східніх теренах Польщі, головно в Галичині.

КОНФІСКУЮТЬ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ.

ЛЬВІВ. — Староство сконфіскувало вцілости віршовану історію України, видану видавництвом „Малі Друзі" — для української дітвори. Була це перша частина, в якій містилася княжна доба і київське князівство. Хоч українська історія відносилась аж до таких далеких часів, то й це непомогло. Навіть у такій історії з давньої княжної доби польська влада добачила небезпеку для польської держави.

ФІНАНСОВА КРІЗА В ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Є так зле з фінансовим положенням держави, що мусить прийти до фінансової диктатури, якщо Франція має бути врятована від хаосу. Покищо замкнено біржу і заборонено вивозити золото. Хочуть теж знизити вартість франка в такий спосіб, щоб платити за одного доляра 25 франків, а за фунт стерлінґів 125 франків.

ІДЕ ПРО ЗАЛІЗНУ РУДУ, А НЕ СВОБОДУ.

БЕРЛІН. — Німеччина признається, що вона не хоче допустити комуністичних елементів до влади в Еспанії, а попирає націоналістичний уряд, бо цей останній готов допомогти їй діставати з Еспанії залізну руду, якої є замало в Німеччині, а в Еспанії забагато. Та в тім є теж заінтересована Анґлія, бо еспанські копальні залізної руди є майже всі в руках анґлійських капіталістів. І це є теж причиною, чому Велика Британія так дуже „дбає" про Еспанію, не бажаючи собі, щоб там усадовилась надто сильно Німеччина.

ПРОПОНУЮТЬ НОВУ КОНТРОЛЮ ПОБЕРЕЖЖЯ ЕСПАНІЇ.

ЛОНДОН. — Є тепер два бльоки і два пляни щодо контролі еспанських берегів. Анґлія хоче контролювати їх зі сторони Середземного моря, а Франція зі сторони Атлянтійського океану. Але Італія й Німеччина хочуть перебрати на себе виключну контролю на Середземнім морі, щоб мати це море у своїх руках, а разом з тим щоб можна кожної хвилі бути з гарматами в поблизькі Валенсії, де перебуває червоний еспанський уряд.

ВИТАЛИ ҐІТЛЕРА.

БЕРЛІН. — Американський кореспондент Толишос здивований, що так багато делеґатів, що зїхалися на наради конґресу Міжнародньої Палати Торговлі, витали Гітлера націстичним витягненням правої руки. На конґрес прибули представники з 41 країв. Не були заступлені Совети. Зі Злучених Держав було 95 делеґатів, а 163 з Великої Британії. На першій сесії було до 2,500 ріжних представників економічного світу. Націсти поставили відразу справу так, що в світі перша є політика, а потім економія. А інші делеґати намагалися погодити Німеччину з іншими державами і втягнути її в тісну міжнародню економічну кооперацію.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТАКИ Є ПОСТУП

Кожна конвенція У. Н. Союзу виставляє орґанізацію на велику спробу: вона скріплює Союз, або його ослаблює. Та саме тому ми свідомі того, що коли визнаємо демократичні принципи і віримо в народоправство, то якраз конвенції, такі як в У. Н. Союзі, являються найкращою школою **народоправства.** Саме на них учимося правити самі собою, саме на них виказуємо нашу здатність чи нездатність до самоуправи. Всі ми знаємо, що звязаний з конвенцією вибір конвенційних делеґатів, а потім і сама конвенція дають велику нагоду всяким анархістичним і демаґоґічним елементам вносити заколот в орґанізацію, підривати її престіж, відтягати від неї членство. Знаємо з минувшини, а про це вже була мова, що кожний конвенційний рік є для орґанізації завжди небезпечний. Саме через згадані нездисципліновані елементи. Як теж через тих ріжних амбітників, яких ніде не бракує, а для яких власне „я" завжди стоїть вище від орґанізації, ідеї й загального добра. Саме ці елементи не можуть ніяк зрозуміти, що коли людина має якусь глибшу ідею, то для цеї ідеї повинна знести навіть і особисту кривду, щоб тільки не зашкодити орґанізації й ідеї. А згадуємо за це тепер тому, щоб ствердити, що, на щастя, тим разом наш У. Н. Союз виходить іще досить сильний і здоровий з останньої конвенції. Бо вже минає 6 тижнів від закінчення конвенції й уже маємо в наших руках повно ріжних відомостей з ріжних місцевостей і з ріжних відділів про наслідки конвенційної кампанії, як і самої конвенції. І приходиться ствердити, що на кількасот наших відділів маємо всього **два відділи,** в яких ще не вдалося цілковито зліквідувати ті непорозуміння, що настали внаслідок виборів конвенційних делеґатів.

До цього додамо, що давніше по конвенціях відпадало від орґанізації поважне число членів не з інших причин, а тільки з подражненої амбіції. Перепав хтось при виборах на конвенційного делеґата, чи на конвенції при виборі на урядника чи члена якоїсь комісії, то він реаґував зараз тим, що виступав з орґанізації, й то обовязково з цілою родиною, та ще відтягав від неї своїх кумів, приятелів і т. п. Всі ми знаємо, що так бувало. А тепер зайшов у цілій орґанізації, на десятки тисяч членів, усього **один** такий випадок, що виступив з орґанізації такий перепалий кандидат. І це вважаємо величезним поступом. Це вказує, що в рядах У. Н. Союзу чим далі тим більш здисципліноване, національно свідоме й патріотичне членство, що знає, що для У. Н. Союзу і його великої ідеї варт навіть перенести і особисту кривду, якщоб вона сталася. Бо У. Н. Союз це ніщо інше, а—люди. А між людьми ріжно буває. Може зайти помилка, може статися часами і кривда. Та вище того повинно стояти те, що вічне. А це ідея. А У. Н. Союз — це ідея.

ПРО Д-РА КАРЛА КРАМАРЖА

Розвал Австрії: свобідна Чехословаччина.

Тимчасом старий Франц Йосиф помер, а його наслідник цісар Карло старався ратувати ще якось цілість Австрії і тому придбати також прихильність чехів.

Він отже амнестіонував цілком і Крамаржа і інших засуджених чеських політиків.

В листопаді 1918 р. розпалася взагалі Австрія, а Чехи зі своїм звісним орґанізаційним змислом збудували без великих труднощів свою державу — признаючуючи вповні і льояльно те, що Масарик і Бенеш з товаришами за границею зробили і узискали, та заложену ними в Парижі „Національну Раду". Дня 9. жовтня 1918 р. заявив в австрійськім парляменті чеський посол Заграднік, що чехи виступають з цього парляменту та взагалі зривають відтепер всякі зносини з Австрією.

Незвичайно інтересно виглядала тоді саля цього парляменту з цілим рядом порожних лавок, де досі сиділи чеські посли.

Вони, вернувшись у Прагу, зорґанізували т. зв. „Національний виділ", і цей вислав своїх делеґатів — між ними і Крамаржа — до Женеви, щоб остаточно порозумітися з Бенешем щодо дальшої тактики. Масарик — працював покищо в Америці. Делеґати зїхалися з Бенешем і з його співробітниками 28. жовтня 1918 р. в Женеві і тоді в дуже згідний спосіб усталено все, що було важне і рішальне в тім переломовім часі. Крамарж хотів зпочатку, щоб нова держава була монархією і хотів на престолі поставити евентуально якогось московського князя. Але всі інші були за републику та за те, щоб її президентом зістав Масарик, а президентом міністрів Крамарж.

Так і сталося. В дні 14. листопаду зійшовся в Празі **„Народний Собор",** зложений з делеґатів поодиноких партій. На нім проголосив Крамарж:

1) що ґабсбурсько-льотаринську династію раз на все усувається.

2) що чеськословацька держава є републикою;

3) що першим президентом її стає д-р Тома Ґарріґ Масарик.

Ті внесення ухвалено з загальним одушевленням, а телеґрафічне повідомлення про них дістав Масарик дня 16. жовтня 1918 р. в Ню Йорку підчас бенкету, влаштованого в його честь. Дня 21. грудня тогож року вїхав він торжественно до Праги та обняв урядування в колишнім королівськім замку „на Граде".

Перед його приїздом до Праґи заступав його у функціях президента на просьбу самого Масарика Крамарж.

Ще один удар проти українців.

Колиж прийшло до мирових переговорів у Парижі, то яко заступники чеськословацької републики взяли у них участь Бенеш і Крамарж. З ними разом поїхав і ґубернатор закарпатської України, американець д-р Жаткович.

Він старався всіми силами щоб західні жупи, як Земплин, Шариш й інші, заселені Українцями, прилучено до автономної „Підкарпатської Руси". Йшло тут майже про чверть міліона українців. Але Крамарж викручувався на всі способи і відкладав рішення тої справи яко внутрішньої. В цей спосіб отже попали наші браття під панування словаків, котрі їх на всі способи винародовлюють. А пряшівський епископ Ґойдич (за впливом свого брата) підпирає москвофільство і в цей спосіб ослаблює відпорну силу нашого народу.

Є просто загадкою, що було причиною такого поступовання Крамаржа?

Якщо він був москвофілом — то властиво повинно би було його радувати скріплення і чисельне збільшення „руских" на „Подкарпатской Руси"!

Але тут треба правдоподібно додумуватись чогось іншого і він відчував взагалі розгонову силу українського племени і знав, що скорше чи пізніше ті підкарпатські „русини" стануть свідомими українцями, — а чимбільше їх би було в чеськословацькій державі, тим корисніше це було би для москвофільських змагань у ній.

Зрештою Крамарж усе підтримував на Закарпаттю москвофільство та православя, котре там є властиво московським.

Кінець карієри.

Підчас побуту Крамаржа разом з Бенешем у Парижі яко учасників мирової конференції прийшло в їх „влясті" (вітчині) до дуже важної події.

Загал народу хотів переконатись, чи слушно т. зв. „Національний Виділ" усталив число учасників в „Народнім Соборі", що припадає на кожну з партій.

Контролюючим засобом для цього мали стати ґромадскі вибори у цілій державі, очевидно на підставі загального, тайного, для всіх рівного права голосування.

Отже ті вибори переведено, а побідила в них зелено-червона коаліція, то є союз аґраріїв з соціяльними демократами. Супроти цього мусів президент Масарик покликати до уряду нове міністерство, на чолі котрого станув соц. дем. В. Тузар.

Крамарж, повернувшися з Парижа, застав свій міністеріяльний фотель обсаджений соціял-демократом.

І він вже властиво ніколи на верх не виплинув, бодай так, як він собі це плянував.

І коли у грудні 1935 року Масарик уступив з президентури, то кандидатура Крамаржа на президента не мала вже ніяких виглядів.

До смерти мріяв про царську Росію.

А щодо Крамаржа, то він аж до самої смерти вірив, що вернеться ще стара царська Росія. Не диво отже, що коли помер великий князь Микола Миколаєвич — він влаштував дня 29. січня 1935 р. велику монархічну тризну по нім.

Заходить іще питання : чи виграла, чи ні, загальна чеська справа на тім, що Крамарж зістав в травні 1915 р. арештований?

Я гадаю, що так. Якщо би він був виїхав завчасу за границю, був би він в незвичайний спосіб паралїжував діяльність Масарика, тимбільше, що їх погляди засадничо ріжнились від себе, передівсім наскільки йшло про Росію. Масарик знав добре, що вона варта, а Крамарж дивився на царську Росію через дуже рожеві окуляри.

Він був би повів теж іншу політику з чеськими леґіонами в Росії. А Масарик припоручив їм не встрявати у російську горожанську війну, не попирати ні одної ні другої сторони, але старатися про поворот до вітчини в наскільки мож неушкодженім стані. Знову Крамарж був би візвав леґіонерів до попирання таких білоґвардійців як Денікін чи Вранґель (а до того у багатьох леґіонерів охота була) і в той спосіб нова чехословацька держава, загрожена і німцями і мадярами, а почасти і поляками, булаб осталася без відповідної збройної оборони.

Дух Крамаржа, себто хоробливе москвофільство переслідує чехів і досі та довело до заключення военного договору навіть із Советами, бож і большевики прецінь „русове". Та тепер уже і чехам починають поволі відкриватись очи.

І так, визначний чеський публіцист **Перовтка** помістив недавно в „Лідових Новінах" статтю, в якій обговорює бойову вартість червоноїв армії та пише про це ось що.

„Будуча війна буде в далеко більшій мірі ніж попередня — також господарською війною. Без добре зорґанізованого запілля навіть найліпша армія є велитнем на глиняних ногах.

„Якуж силу виявить Союз С. С. Републик на тому полі?

„Про успіх мобілізації рішає густота залізничої сітки та справність інших засобів комунікації. Літаки, які відразу моглиб прибути на поміч Чехословаччині, не рішать війни. А вкінці не треба забувати значіння морального чинника. Нема сумніву, що советський абсолютизм ні трохи краще, як колись царський не виховав своїх підданих до самостійного думання і добровільного патріотизму".

Річ очевидна, що непоправний москвофіл Крамарж вірив у будучу побіду і такої, як є тепер, російської армії.

І це не підлягає сумнівові, що на дні душі все він іще леліяв думку про те, що ще підійметься з мертвих давня царська Росія з її великими князями, та з обвішаними ордерами, хрестами та аксельґантами міністрами і ґенералами.

А тій його мрії стояв усе на перешкоді привид воскресаючої України і тому він так гарячо ненавидів її і всіх, хто їй словом і ділом служив.

Д-р Кирило Трильовський.

В „ІНТЕРЕСІ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ"!

(Зібрано з преси для „Свободи").

500 зл. кари за гагілки.

Є місцями принятий звичай, що в другий день Великодніх Свят, у т. зв. „обливаний понеділок", хлопці виводять по селі „кривого танцю", виспівуючи відповідні гагілкові пісні. Стрінувши по дорозі дівчину, обливають її Цього року обливаний понеділок припав на третій день травня — день польського національного свята.

В селі Погорільці, перемишлянського повіту, в осідку волости, 3-травневі паради обходили поляки дуже величаво. На час промов під школою зовсім припадково навинулися туди хлопці з кривим танцем, співаючи пісні. Між них кинувся командант постерунку, розганяючи їх, що викликало таке збентеження і гамір, що треба було перервати на якийсь час святкові обходи під школою. Наступного дня (на третій день Свят) на місце „демонстрації" приїхав автом староста, зайшов до кожного хлопця, що брав участь у „кривому танці", й обовязково (це в часі Свят, де в кожного на подвірі зразковий порядок) з місця наложив по 5 зл. кари, в голови читальні „Просвіти" відібрав дозвіл на виставу, що мала вечором відбутися, та завісив діяльність читальні на час двох літ. Чергового дня візвано всіх згаданих до староства, де покарано начальника Сокола в Погорільцях, Андрія Кушніра, гривною 100 зл., або місяць арешту, а інших 18 хлопців по 50 зл. гривни, або по 14 днів арешту.

„Страж ґранічна" списує протокол!

(Жабе Зелене, пов. Косів).

Посходилися одної неділі люди до церви й прийшли також чотири граничні стражники (поляки — прим. К.). Ці стражники побачили в Юрка та Олекси Максимюків за капелюхами косиці (прикраси) і почали питати, відки вони ті косиці взяли. Питали тому, що ті прикраси були румунського виробу.

Максимюки відповіли, що купили у якогось чоловіка. Тоді стражники забрали обох і попровадили на постерунок державної поліції. Там почали списувати протокол. Списували так, що один стражник почав бити Юрка Максимюка по лиці, а Олексу пустили додому. Юрка натомісць забрали з постерунку й попровадили до приватного помешкання. Туди принесли собі горівки та пива й почали пиячити і списувати „протокол". Списували так, що було чути страшний крик Максимюка Юрка: „Гей, люди, рятуйте, бо мене вбють!"

Засуд на священика.

Карна розправа відбулася в Сяноці проти о. Василя Гарцули, завідателя парохії в Скороднім коло Лютовиск. Суд засудив Гарцулу на 9 (девять) місяців вязниці за поведінку проти управительки школи й за роздачу „Дзвіночка" серед шкільної молоді.

„Боремося за польськість Червенської Землі".

Кінчаючи свій репортаж із Східньої Галичини, Б. Стефановський (польський журналіст) у **„Курері Варшавскім"** з 24. травня пише:

„Коли йде про Червенську Землю (цебто про Західню Україну. — Прим. К.), про її потреби, то нема тут іншої політичної програми, як та, що її **диктує інтерес польського народу** (підчеркнення К.). Народовці, людовці, санатори чи озоновці (це польські партійці більш праві й менш. — Прим. К.) — один тут — врешті — мають клич у справах Червенської Землі:

„Боремося за польськість Червенської Землі!

„Тутешне суспільство сконсолідувалося, щоб ми могли з гордістю сказати, що там, де йде про справи, звязані з питаннями нашого народу й держави, там ми є всі разом. Там ми є тільки поляками, нічим більше. І це повинно дати нам тверде переконання, що тепер міцно, спільними силами пхнемо вперед справу, близьку серцю Червенської Землі..."

Від автора статті.

По прочитанні статті Стефановського в „Курері Варшавскім" нам аж надто ясно, чому трапляються такі події, на які ми звернули увагу і що ми їх ось тут виписами для інформації американських українців про наше життя в краю.

Нам аж надто ясно, хоч сусідам здається, що нам хустина темноти очі закриває, і що ми не спроможні те все бачити — те злобне й злочинне діло, що по їхньому і в їхніх очах зветься патріотизмом. Треба додати, що для всіх майже поляків ознакою великого патріотизму є власне захланність знищити нас, українців, і це є власне інтерес польського народу.

Квітослав.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Ню Йорк, Н. Й. — Між жертводавцями на читальню в селі Кліщівка, пов. Рогатин, має бути: С. Торбин $2.

П. Дуда, Дітройт, Міш. — Ваш допис про концерт у честь проф. Кошиця прийшов у понеділок, себто по видрукуванню в „Свободі" іншого допису про це саме свято.

На вічу.

— Мої панове! Я хочу піднести свій голос так, щоб було його чути в цілому краю, від одної границі до другої, від півночі до полудня, від сходу до заходу, так, аж поза границі нашого краю...

Голос з публики:

— Прошу голосніше!

Г. Ф.

ТО МІЙ СИН!

(2)

— Антін? Мабуть якийсь інший?

Побачивши його, люди стали вступатися.

— Втікають від мене! Боже мій! То хіба справді звалиться на мене?

Пішов далі в сторону почти. Бачив, що люди жалісно позирають на нього і перешіптуються. Перед почтою попав на війта. Побачивши Луку, війт крикнув:

— Іди до хати, Луко! Ми всі знаємо, що ти чиста, праведна душа. Ти...

Лице Станька побіліло. Очи вліплені в двері почти, троха не вилізли з ям. Уста широко роззявилися, щоби крикнути, та голос завмер у горлі. На порозі зявився, під жандармським баґнетом, з викривленим від внутрішнього болю, жаху і сорому лицем, з руками скованими, син Луки, Антін. Погляди батька і сина зійшлися.

Антін стрясся, витягнув сковані руки до батька і промовив:

— Тату, мій тату, прости мені!

Сльози потекли по його блідім лиці, він кланцав зубами.

Старий очуняв. Відвернувся боком і відповів:

— Ні, то не мій син!

По сих словах стис голову руками, прискочив до Антона і каже:

— Хлопче! Ти такий став не через мене! Скажи, що то не моя вина! Чи я тебе не справляв на правий шлях, все кажучи, щоби ти був чесний? А ти таке зробив мені? На мої старі літа зробив таке? Заберіть собі його! Від сеї хвилі відрікаюся тебе, ти вже не моя дитина!

— Марш! — крикнув жандарм до Антона і оба відійшли.

— Найбільше нещастя, яке може впасти на батька, то дитина, що зійде на нечесну стежку, — сказав Лука, троха до себе, троха до окруження. — Люди, знайте, що то не моя вина.

— Найгірше, що він роздоптав моє серце! Тепер я сам... сам один! — шепотів до себе, згорблений і з похилою головою вертаючися до хати.

Вечором попри хату Станька ішов учитель. Підійшов до вікна і застукав. В хаті ніхто не рушився.

— Станьку! — сказав учитель голосно, так, що хто був у хаті, повинен би вчути. Ніхто не відповів.

— Не тратьте віри, не тратьте надії, промовив учитель Хто зблудив, той свій блуд годен направити. Добра вдача все возьме гору.

До вуха вчителя донеслося судорожне хлипання старого. Учитель пішов далі.

Старого Станька вже ніхто не видів на лавці перед хатою. Відколи сина відвели до вязниці, він поза службою на залізниці виминав людей. Той, що знищив довіря батька до сина, також знищив його довіря до всіх інших людей. Лука став кождого боятися.

Чужі-люди, ті в селі, що знали Антона, не так строго думали про нього, як рідний батько. Казали, що то зблудила молода, тому й не дуже розважна кров. І в суді знайшли багато лагодячих обставин, так, що Антін дістав лише рік вязниці.

Учитель приніс старому цю вість і сказав, що в душі Антона добре ядро і його люди ще будуть шанувати.

— Спасибіг вам, за ваше слово від серця... Та моє імя без закали. Що хтось інший також зветься так як я, не моя вина.

Се значило, що Лука далі не думає признаватися до сина.

Пройшла осінь і зима минулася. Сонце троха засильно стало припікати. Білі покрови гір стали заскоро щезати. З гір стала бухати вода. Потічки перемінилися в потоки, потоки стали ріками. Не лиш сніг, що танув, заповняв потоки і ріки. Ще й дощ лив пару днів без упину.

Ріка, що плила серединою села, несла на своїх бистрих филях виполокані і вихоплені з комінням смереки і ялиці. Тисячами несла колоди, які дроворуби, не думаючи, що ріка піднесеться так дуже і сягне так далеко, нагромадили над рікою.

Вище за селом був тартак. Коло нього тисячі, тисячі готових дощок, брусів, бальків. Вода й до них продерлася. З будинків, що не стояли на вищих місцях, люди повтікали, бо вода з ріки вже хлюпала під їх порогами.

Дорога, що йшла край ріки, поволи скришувалася від удару лютих филь і зсипувалася в ріку. Коло моста стояли парубки з довгими жердками і відпихали від стовпів надпливаючі дерева і колоди, щоби не загатити ріки, як би сперлися на мості. В ночі ніхто в селі не зажмурив ока.

Другої днини стало ще гірше. Рано у пятій розкришилася і поплила з водою решта головної дороги. Була небезпека, що ріка продреться в бік і попливе просто на сусідне село, очевидно, заливши своє прибережне. Треба було скріпити гать. Все, що жило, кинулося з сокирами рубати ліс при ріці і двиґати камінь.

Староство прислало поміч: вогневу сторожу з міста і гурток арештантів. Всі кинулися укріпляти загрожений беріг.

Небезпека, яка грозила селу, і яка ввесь народ вигнала над ріку, вигнала також старого Станька. Неодин здивувався, побачивши його. Раптом опинився коло молодого арештанта, котрому якась жінка подала горщок з молоком. Парубок кинув лопату на землю, приклав посудину до уст, випив скоро і з подякою віддав порожний горщок. Тоді побачив старого Станька. Поблід і видивився на нього То був його батько.

І Лука пізнав свого сина. Спаленів і хотів пройти повз нього далі. Та син вхопив за полу батька і став просити;

— Тату! Лиш одно слово... лиш раз гляньте на мене!

(Кінець буде).

(8)

ПРОТОКОЛ З XIX. КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЩО ВІДБУЛАСЬ У ВАШИНГТОН, Д. К., В ДНЯХ 10—15 ТРАВНЯ 1937 РОКУ

На зазив екзекутиви У. Н. Союзу старався я злучити відділи У. Н. Союзу в Бриджпорт, Па., а саме від. 15 і 383, і цей злучений відділ тепер гарно розвивається. Таксамо скликав я урядників від. 339 і 356, на котрих то зборах урядники тих обох відділів заявили згоду на злуку дотичних відділів. Опісля відбулися ще збори членів у тій самій справі, а вкінці дійшло до злуки тих обох відділів.

На припоручення гол. предсідника я відвідав від. 137 в Істон, Па., де я пояснював членам справу реформи та взивав їх не слухати підшептів наших перевертнів комуністів, які стараються на кожному кроці шкодити У. Н. Союзові, затягаючи несвідому частину нашої іміграції до якоїсь інтернаціонально комуністичної організації та обдурюючи наших людей „дешевими вкладками".

Багато праці вложив я в підготову ювилейного свята в Філядельфії з нагоди 40-літнього існування нашої організації. Таке свято відбулося 27. травня 1934 р., і було воно одним з найкращих свят, які колинебудь відбувались у нашій громаді. Своєю добірною концертовою програмою воно принесло моральний, а опісля і матеріяльний успіх. Бо від того свята почалась краща праця по відділах за приєднування нових членів. Також підготовляв я і перепроваджував ювилейне свято від. 105 в Найставн, Па., який то відділ обходив разом 40-літній ювилей У. Н. Союзу й 28-літній ювилей свого існування. Ювилейне свято того відділу було справді успішне, бо цей відділ придбав у ювилейному році найбільше членів у цілій філядельфійській окрузі та отримав окрему нагороду. З нагоди 40-ліття У. Н. Союзу був я на ювилейних святах та виголошував відповідні бесіди в Мілвіл, Н. Дж., і в Честер, Па. Також на запрошення був я на 20-літньому ювилею Тов. ім. Івана Франка, від. 83 У. Н. Союзу.

На запрошення від. 45 У. Н. Союзу був я на товариській забаві того відділу, де відділ вручив свому молодому членові, д-рові Гарасимові, українську енциклопедію. На тій забаві я говорив до молоді в справі У. Н. Союзу.

На запрошення філядельфійських відділів Провидіння був я на 20-літнім ювилею цеї організації та зложив привіт від місцевих Союзових відділів. Таксамо був я на святі та зложив привіт Тов. Українських Американських Горожан з нагоди їх 20-літнього ювилею.

Як член і урядник я брав живу участь у протестаційних вічах, зборах, народніх святах та використовував кожну нагоду, щоб пропаґувати ідею У. Н. Союзу.

Щиро дякую місцевим урядникам і членам за співпрацю та за те попертя, з яким я завжди стрічався в полагоджуванні ріжних Союзових справ.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РАДНОГО ГР. ЄВУСЯКА.

To the Delegates of the Ukrainian National Association Assembled at Washington, D. C.

At the outset of my report to you, I want first to thank the Delegates to our last Convention held at Detroit, Michigan, and the entire membership of our Association whom they represented, for the confidence they placed in me by my election to the office of Supreme Advisor.

Four years ago when I was elected to this office and accepted the trust imposed in me I fully realized the responsibilities that I was to take upon myself and I knew that in the performance of the duties of Supreme Advisor, an obligation was owed by me not only to the Delegates who elected me, but also to the entire membership of the Ukrainian National Association to perform these duties for the best interest of our Association.

I desire to say at this time that I have faithfully carried out this trust and have performed my duties honestly, justly and to the best of my ability, having in mind always the welfare of our Association. I have furthermore on every occasion endeavored to be of assistance to the Ukrainian people, both in the old Country and in this our adopted land, whenever the occasion presented itself.

During the term of my office I attended mass meetings of our Association held at Ansonia and Bridgeport, Connecticut, and Jersey City, New Jersey. I was present at the FORTIETH ANNIVERSARY CELEBRATIONS held in New York City, Hempstead, Long Island, Jersey City, New Jersey and Shenandoah, Pennsylvania. On all of these occasions I addressed my audience with the thought always in mind to promote the interests of our Association and I tried to instill in the minds of our people the desirability and the benefits to be derived by their membership in our Association.

There have been some very important matters brought up at our Annual Supreme Assembly Meetings during the past four years which possibly very few of you Delegates are familiar with. I have always taken a very keen interest and an active part in the discussions held at these meetings because of their great importance to the Association and its members and I shall endeavor in this report to give you a brief, but only general, outline of some of these matters.

In my opinion, certain Executive Officers have not lived up to their obligations of office and did not fulfill their duties for the best interest of the Association, because of the fact that Resolutions and advices adopted at the Detroit Convention and at our Annual Supreme Assembly meetings were not carried out by the Executive Officers until the Supreme Assembly compelled them to do so. I will further explain these matters to you in more detail.

I ask you Delegates at this time if this was the proper attitude of Executive Officers to take in view of their oath of office.

I also wish to state at this time that I do not think that our real estate mortgage investments were placed for the best interests of our Association. I base my opinion on the reports that were given to the Supreme Assembly by the Executive Officers and from a personal knowledge of some of these mortgages and from net earnings of the same as of record of February, 1936.

I found that the paid interest of our mortgage investments at the end of one year's time was equivalent to the unpaid interest on these investments. The records further disclose that approximately $1,200,000.00 is now invested in mortgages and that the Association is carrying on its books approximately $1,000,000.00 worth of real estate, showing that nearly 50% of our mortgage investments have been foreclosed and the real estate upon which these mortgages were placed is now owned by our Association. The only conclusion that I can reach from this record is that there was something radically wrong with the system under which our money was invested on mortgages. I have compared our real estate mortgage investments with those of other lending institutions and I find that the amount of real estate owned by our Association is far in excess proportionately to that of other institutions. Furthermore I have found that the cost of managing our real estate is excessive and further reduces the income from same. Our real estate problem, therefore, is one which will require much consideration and thought in order to protect our investments.

I have experienced a very keen disappointment, to say the least, in our Executive Officers, because of their lack of cooperation, by reason of their constant refusal to accept any of my advice or the advice of other members of the Supreme Assembly. I feel that much more progress could have been made, which would have benefited the Association and its members, if only the Executive Officers would have shown a spirit of cooperation.

Before concluding my written report, I wish to state that there are many other matters not mentioned herein, which are of vital interest to the Association and its membership, which I will now present to you and explain in detail.

Respectfully submitted,

HARRY JEWUSIAK,

Supreme Advisor.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РАДНОГО ТАРАСА ШПІКУЛИ.

Шановні делеґати й делеґатки 19. конвенції У. Н. Союзу!

На 18-тій конвенції У. Н. Союзу в Дітройт, Міш., припала мені честь обняти уряд головного радного У. Н. Союзу. Як головний урядник, я працював упродовж чотирьох років в повній кооперації з екзекутивою, головними й відділовими урядниками й членами для добра й розвою дорогої нам орґанізації У. Н. Союзу.

Понижче подаю короткий звіт з моєї діяльности. Був я присутній на чотирьох засіданнях гол. уряду У. Н. Союзу. Одно спеціяльне засідання було скликане екзекутивою зараз по конвенції на те, щоб усі урядники залізнались ближче зо своїми обовязками й взяли на себе обовязок тягнути разом Союзовий віз в одному напрямку. Смію сказати, що всі головні урядники тягнули разом той Союзовий віз в одному напрямку і я разом з ними.

Всякі справи, припоручені мені головною екзекутивою У. Н. Союзу, я старався полагоджувати для добра й користи У. Н. Союзу.

Згідно з припорученням екзекутивного комітету, був я 14. серпня 1933 р. на зборах від. 165, щоб там полагодити ріжні непорозуміння. На тих зборах закликав я усіх членів до згоди й спільної праці для добра свого відділу й У. Н. Союзу.

Дня 6. вересня 1933 р. скликав я збори відділових урядників у північній частині міста Шікаґо в справі вибору Союзового лікаря. На ті збори прибули урядники 9 відділів та перевели вибір Союзових лікарів: одного на північну, а другого на полудневу частину міста Шікаґо. Другі збори в справі вибору Союзового лікаря для „Борн Сайд" і „Вест Пулман" я скликав 7. вересня 1933 р. і на тих зборах вибрано лікаря для тих відділів, що знаходяться в повище згаданих частях міста. На обох зборах я говорив про створення молодечих відділів та закликав відділових урядників до активної праці в користь У. Н. Союзу.

На запрошення відділового уряду був я присутній 21. січня на зборах від. 379. Говорив я там про ювилейне свято У. Н. Союзу в Шікаґо, про реформу й про орґанізування молоді до У. Н. Союзу.

Дня 21. січня 1934 р. відбувся 25-літній ювилей від. 221, де на припоручення гол. предсідника я репрезентував У. Н. Союз. На святі зложив я щирий привіт і побажання від головного уряду У. Н. Союзу для відділу.

На запрошення уряду від. 106 був я 28. січня 1934 р. на їх місячних зборах, де говорив про свято 40-літнього ювилею У. Н. Союзу в Шікаґо, про реформу й про орґанізування молоді в ряди У. Н. Союзу.

На запрошення уряду від. 220 був я присутній на зборах того відділу, де я реферував справу орґанізування молоді, пояснив реформу в Союзі й говорив про вагу й значіння 40-ліття У. Н. Союзу.

Дня 13. березня 1934 р. був я на зборах від. 183, щоби полагодити там непорозуміння, яке тягнулося ще від вибору делеґата на минулу конвенцію. По вислуханню обох сторін і провіренню справи я звернувся з просьбою до урядників і членів відділу, щоб вони на тих зборах уже раз закінчили всякі непорозуміння. На це я дістав запевнення від усіх присутніх членів, що вже набудуче вони будуть згідно й дружно працювати для добра й розвою свого відділу й У. Н. Союзу. На зборах закликав я всіх членів до злуки з від. 165, що відбуває збори в тій самій салі.

Дня 16. квітня 1934 р. був я присутній на зборах від. 165 в справі непорозумінь. Я завізвав урядників і членів до згоди та радив їм злучитися з від. 183 для спільної праці. І справді в короткому часі від. 165 злучився з від. 183. Тепер маю враження, що ті непорозуміння остаточно покінчились.

Дня 16. березня 1934 р. скликав я всіх відділових урядників У. Н. Союзу з Шікаґо й околиці на те, щоб сформувати комітет для влаштування 40-літнього ювилейного свята У. Н. Союзу в Шікаґо. На зборах були репрезентанти 13 відділів, а урядники тих відділів згодилися відсвяткувати спільне свято. Вибрано святочний комітет до перепровадження ювилейного свята, а я увійшов до того комітету як голова. Свято відбулося в неділю, 20. травня, з повним успіхом. Цей успіх свята завдячую добрій співпраці всіх відділових урядників і всіх Союзовців. Головним бесідником свята був головний рекордовий секретар У. Н. Союзу. Ювилейне свято звеличав своєю присутністю п. Е. Келі, майор міста Шікаґо, який у своїй привітній промові між іншим сказав: "IF YOU WANT TO GET ANYTHING, GO AFTER IT".

Чистий дохід з ювилейного свята У. Н. Союзу виносив $177.32, і комітет ювилейного свята рішив призначити згадану суму на будову чи купно Союзового Дому в Шікаґо, без якого праця у відділах У. Н. Союзу не може як слід розвиватися. Цей комітет урядує до нині, тільки що змінив назву на комітет усіх відділів у Шікаґо й околиці, а його завданням є орґанізувати українців у члени У. Н. Союзу та працювати в напрямку купна або побудування Союзового Дому.

Зараз по святі, а саме 21. травня, скликав я збори всіх Союзовців. На зборах був присутній головний рекордовий секретар та давав відповіди на всякі запити.

По довшій підготові з мого боку я скликав збори молоді 10. грудня 1934 р., щоб створити новий молодечий відділ У. Н. Союзу в північній частині міста Шікаґо. На зборах я представив ціль зібрання і присутня молодь без дискусії приняла одноголосно мої пляни й згодилася створити новий молодечий відділ У. Н. Союзу. Молодечий відділ стався дійсністю і зачав своє існування 1. лютого 1935 року під назвою Товариство Доброї Волі, або GOOD WILL SOCIETY, від. 22 У. Н. Союзу. Відділ зачав своє існування з кількома членами, а тепер уже числить поверх 30 членів. Майже всіх членів зорґанізував я, крім чотирьох, що прийшли з переступними листами.

Дня 23. грудня 1934 р. був я в урядників від. 243, щоб розслідити справу запису й виплати посмертного по Р. Сосновському. Від урядників довідався я, що та справа є так замотана, що вимагає довшого часу до провірення. Доперва в лютім 1936 р. я дістав повідомлення від гол. секр.-касієра, що ця справа вже покінчена.

Деякі члени від. 125 звертались до мене з зажаленням, що в їх відділі урядники не поступають згідно зі статутом У. Н. Союзу й не виконують тих завдань, до яких вони є зобовязані. Дня 23. грудня я був на річних зборах того відділу й переконався, що інформації, які я мав від деяких члениць, були, на жаль, правдиві. На тих зборах я дав свої завваги й вказівки, в який спосіб треба вести господарку відділу так, щоб вона не противилася статутові У. Н. Союзу. І дійсно, від. 125 відтоді дотепер подвоївся членами, а це доказує, що урядницями стали такі члениці, які дбають про добро й розвій свого відділу й У. Н. Союзу.

Дня 19. травня я був на зборах від. 252, щоб полагодити там справу залеглого довгу. Від. 252 довгував у тому часі до каси У. Н. Союзу поверх $200. І хоч урядники й члени обіцяли звернути довг, то так не сталося.

Отже не лишалось нічого іншого, як тільки суспенза відділу. Щоб не допустити до того, дня 28-го липня 1935 року скликав я надзвичайні збори відділу 252. На зборах шість членів, що довгували до відділової каси, підписали аплікації про позичку на свої грамоти. Так при помочі деяких членів дня 10. серпня вислано ввесь довг до У. Н. Союзу, що з кінцем липня виносив $400.95.

Дня 17. серпня скликав я знов надзвичайні збори від. 252, щоб вибрати нового секретаря. По виборі секретаря я закликав усіх членів до злуки з від. 301, який льокується в тій самій салі. Тоді всі члени одноголосно заявилися за злуку.

В справі злуки скликав я 31. серпня 1935 р. урядників від. 252 і від. 301. Ще одні збори в тій самій справі відбулися 29. вересня 1935 р.

На ті збори явились майже всі члени від. 301, а навпаки поступили члени від. 252. Тому ті збори не дали ніякого позитивного результату в справі злуки.

Дня 18. серпня 1935 р. був я на зборах від. 243, щоб полагодити там непорозуміння. На зборах закликав я всіх урядників і членів до згоди. А зокрема взивав я всіх членів, щоб постарались створити молодечий відділ у своїй околиці, це є на „Вест Пулман".

Маючи припоручення з головної канцелярії розслідити справу виплати сирітської части по Юрію Вітковськім, що був членом від. 48 в Мікіспорт, Па., а помер ще 23. квітня 1909 року, я по короткому часі винайшов правдивого спадкоємця і дня 30. жовтня 1935 р. передав йому його частину посмертної запомоги.

Дня 18. жовтня 1935 р. я отримав від асекураційного департаменту стейту Іліной листа, що взивав мене явитися в їх канцелярії в справі У. Н. Союзу. Я тоді був занятий своєю працею, а тому попросив адвоката Р. Смука, щоб він провірив цю справу. Від нього я довідався, що якийсь чоловік вніс зажалення до повище згаданої канцелярії проти відділів У. Н. Союзу в стейті Іліной, що, мовляв, відділи У. Н. Союзу не мають правного дозволу існувати в цім стейті. Я негайно повідомив головну канцелярію в тій справі. На те я отримав опісля відповідь, що У. Н. Союз має дозвіл на стейт Іліной. Значить, люди, що хотіли пошкодити У. Н. Союзові й мати з того своє вдоволення, не осягнули нічого. Їх доноси не зробили ніякош шкоди Союзові, хіба їм самим принесли неславу.

Згідно з припорученням головної канцелярії, дня 13. липня 1936 р. я був на зборах від. 216, щоби провірити грошеву справу. Дня 31. серпня 1936 р. був я приявний на зборах від. 243, а дня 20. вересня 1936 р. я мусів знову відвідати цей самий відділ і тоді я вже полагодив непорозуміння між бувшим секретарем і теперішніми урядниками й членами вдоволяючо.

Дня 8. листопаду 1936 р. я був приявний на зборах від. 216, щоби провірити причину суспендування і виключення одної члениці. По вислуханню тих причин я дав розпорядження, що коли згадана члениця заплатить залеглі вкладки, то вона має бути принята наново. Це зараз виконано таки в моїй присутності.

Дня 23. серпня 1936 р. я отримав з головної канцелярії чеки як посмертну запомогу по Марії Микитюк, члениці від 216. Я винайшов правних спадкоємців і дня 31. серпня доручив їм їх части посмертної запомоги.

Дня 21 лютого 1937 р. я провірив справу члениці О. Шпорлюк, яка відносилась до головної канцелярії з зажаленням, що відділ не хоче виплатити їй зі своєї каси посмертної запомоги по її дочці. Отже я довідався, що та справа вже була полагоджена та що члениця вже отримала посмертну запомогу з відділу.

Того самого дня я відвідав також від. 243. На тих зборах закликав я всіх членів іще раз, щоби постарались створити молодечий відділ в своїй околиці, а саме на „Вест Пулман". В дискусії, яка велася в тій справі, я набрав переконання, що в короткому часі таки повстане там молодечий відділ.

Впродовж чотирьох років я зорґанізував 180 нових членів до У. Н. Союзу. А в ювилейному році У. Н. Союзу я одержав другу нагороду за приєднання 66 нових членів. Це доказ, що я не жалів ні труду ні часу, а старався працювати для добра й розвою дорогої мені орґанізації У. Н. Союзу, а заразом для нашого поневоленого народу.

Вкінці згадаю, що багато разів урядники й члени деяких відділів відносились до мене по пораду чи інформації щодо їх відділів і У. Н. Союзу. Я все старався давати їм належні вияснення. Брав я участь у ріжних імпрезах, народніх святах та використовував кожну нагоду для пропаґування ідеї У. Н. Союзу.

Хай жие У. Н. Союз! Хай жие Україна!

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РАДНОГО ІВАНА ЛИСАКА.

Світла конвенціє, поважані пані й панове делеґати!

Делеґати 18-тої головної конвенції, що відбулася в 1933 році, наділили мене неабиякою честю, вибираючи мене на уряд головного радного в такій поважній, солідній і великій українській інституції, якою є У. Н. Союз. За ввесь час мого урядування, як головний радний, я старався завжди поступати згідно зі статутом та виконувати ухвали з минулої конвенції й з кожного річного засідання головного уряду. А в першій мірі я дбав про добро У. Н. Союзу в такий спосіб, що старався приєднувати в його ряди якнайбільше нових членів.

Упродовж тих чотирьох років мені приходилось полагоджувати багато ріжних справ по відділах. Були це справи, які були припоручені мені головною канцелярією до полагодження, а були також і справи, з якими до мене вдавались поодинокі відділові урядники чи члени. Ті всі справи я старався полагоджувати в такий спосіб, щоб вони виходили на добро членства й орґанізації. Я не буду вичисляти тих усіх справ, які я полагоджував, тимбільше, що з полагоджених мною справ від конвенції до лютого 1936 року я здавав звіт на трьох річних засіданнях головного уряду й ці звіти були проголошувані в „Свободі". Тому вважаю, що це не є вказаним і не є потрібним повторити тесаме ще раз. Отже я скажу тільки про ту працю, яку я виконував впродовж останнього року. Та праця була скермована головно в напрямі приєднування нових членів, а зокрема молоді до У. Н. Союзу. Я постановив зорґанізувати молодечий відділ у своїй місцевості й цю постанову я провів у життя. Я не буду говорити тут про ті трудноші, які є получені з орґанізуванням такого молодечого відділу. Вважаю, що ту працю можуть як слід оцінити тільки ті, що самі в тому напрямі працювали. Та які трудноші не булиб, моя праця не пішла на марно. Орґанізуючи цей відділ, я на самий початок дістав 17 членів, у віці від 18 до 23 літ. Опісля я це число побільшив так, що сьогодні цей відділ має вже свого делеґата на тій конвенції. Коли взяти під увагу теперішні часи, де ріжні аґенти, чужі й свої, тягнуть нашу молодь до ріжних орґанізацій, то основання цього молодечого відділу й зріст його треба вважати успішним ділом.

Закінчуючи цей звіт, я позволю собі подякувати делеґаткам і делеґатам з минулої конвенції за вибрання мене на уряд головного радного, а теперішнім делеґатам бажаю якнайкращого успіху в конвенційних нарадах над добром нашої всім нам дорогої орґанізації, У. Н. Союзу.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РАДНОГО ІВАНА ВАВЕРЧАКА.

Світла конвенціє!

Упродовж тих чотирьох років, у яких я сповняв уряд головного радного У. Н. Союзу, я старався виконувати обовязки цього уряду відповідно до моїх найкращих сил і змоги. Всі припоручення, які я отримував з головної канцелярії У. Н. Союзу, я полагоджував у такий спосіб, як цього вимагало добро членства й орґанізації.

На припоручення гол. предсідника я відвідав у липні 1933 р. від. 294 в Ровей, Н. Дж., і там полагодив поручену мені справу в користь членів У. Н. Союзу. В серпні я знову відвідав той самий відділ уже разом з гол. предсідником. Опісля повстали в тому відділі нові непорозуміння, так, що мені приходилось бути на зборах того відділу ще три рази, а саме в січні, лютім і березні 1934 р.

Дня 9. грудня 1933 р. я з гол. предсідником відвідав урядників від. 342 в Картерет, Н. Дж., де полагоджено справу в користь Союзу. В 1934 році, коли головний предсідник приїхав до тої самої місцевости в справі полагодження виплати посмертної запомоги у від 342, то на припоручення гол. предсідника я також прибув там, щоб спільно ту справу розслідити та полагодити.

В травні 1934 р., на припоручення гол. предсідника, я їздив до Трентон, Н. Дж., де треба було полагодити непорозуміння, що зайшли між двома членами від. 245 У. Н. Союзу. Ту справу я полагодив у користь відділу У. Н. Союзу.

Я бував на зборах відділів 104, 168 і 155 в моїй місцевости та говорив у справі реформи, як також у справі 40-літнього ювилею і з тим полученої кампанії за приєднування нових членів. Я помагав підготовити та брав участь у ювилейному святі з нагоди 40-ліття У. Н. Союзу, яке було влаштоване заходом місцевих відділів. Також брав участь та промовляв на ювилейному святі У. Н. Союзу, яке відбулося в Картерет, Н. Дж., заходом місцевого 342 відділу.

Я мав від головної канцелярії кілька припоручень у справі запомог, отже кожну поручену справу запомоги я завжди докладно провірював та подавав головній канцелярії свої завваги щодо тих поодиноких просьб членів.

Я бував на всяких сходинах місцевих відділів та використовував кожну наґоду, щоб ґоворити про приєднування нових членів до нашої орґанізації. Щоб заохотити місцевих урядників до активнішої праці в орґанізуванні нових членів, я скликав з початком 1936 р. орґанізаційні збори, на яких був приявний також гол. рекордовий секретар. Ті збори принесли гарний успіх для У. Н. Союзу.

До мене вдавались урядники й члени деяких відділів з ріжними орґанізаційними справами й ті всі справи я старався полагодити вдоволяючо. І взагалі при кожній нагоді я старався дбати про розвиток У. Н. Союзу та берегти його честь і славу.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РАДНОГО ОЛЕКСИ ШАРШОНЯ.

Високоповажані панове делеґати!

Моє звідомлення, як головного радного, буде коротке. Впродовж тих 4 років, за які здаю цей звіт, я не мав багато припоручень з головної канцелярії У. Н. Союзу для полагодження, а ті, що мав, то старався їх точно виконати.

В грудні 1933 року був я на ювилею від. 90 У. Н. Союзу в Сентралії, Па. З нагоди 40-ліття У. Н. Союзу був я приявний на ювилейних святах в кількох місцевостях, а саме: в МекЕду, Шамокін і Сентралії, Па., де я виголошував принагідні бесіди про У. Н. Союз.

До мене відносилися секретарі, а також члени деяких відділів із запитами в ріжних орґанізаційних справах, а головно в справі запомог. На ті запити давав я відповідні пояснення, а з полагодженням таких справ, як запомоги, я звертав їх у властиве місце, а саме до головної канцелярії У. Н. Союзу.

Позатим я вів Союзову роботу в своїй місцевости, де знаходиться один з найстарших відділів У. Н. Союзу. В першій мірі працював я в тому напрямку, щоби переконати членів про потребу зміни грамот зі старого до нового роду обезпечення. А що в цьому відділі є поважне число таких членів, що стоять в орґанізації вже десятки років, то ця справа не була легка до переведення. Всеж таки майже всі члени, бо лише за винятком кількох, перейшли до нового роду обезпечення. Далі моя праця полягала в тім, що я докладав старань, щоб задержати при членстві тих, що вже є у відділі, а з другої сторони, щоб приєднати також і нових членів. І це завдання не було легке, коли мати на увазі, що місцевість, у якій знаходиться цей відділ, була діткнена за останні роки депресією та безробіттям більше ніж яканебудь інша місцевість.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РАДНОГО МИКОЛИ БУСЬКА.

Світла конвенціє:

На минулій головній конвенції У. Н. Союзу припала мені честь бути вибраний головним радним У. Н. Союзу й сьогодні приходиться мені здати перед вами, шановні делегати й делегатки, звіт з моєї чотирьо-літньої діяльности для У. Н. Союзу.

За ті 4 роки я брав участь у трьох річних засіданнях і в одному спеціяльному засіданні. На тих засіданнях я здавав звіти з моєї праці, вислухував уважно звідомлень усіх інших головних урядників, забирав слово в дискусіях над тими звідомленнями та був завжди за такі ухвали й рішення, які я уважав корисними для нашої організації і її членства, як наприклад справа уділювання дивіденд для членів, що перейшли зі старого до нового роду обезпечення та звільнювання молодих тут роджених членів від плачення за часопис.

В 1933 році почався перепис членів зі старого до нового роду обезпечення, отже я зі своєї сторони докладав багато праці для успішного переведення цеї реформи, даючи пояснення та інформації відділовим урядникам і поодиноким членам щодо тих користей, які ця нова реформа признає.

В ювилейному році, яким був 1934-тий рік, я був запрошений на ювилейні свята та виголошував відповідні бесіди з приводу 40-літнього існування нашої організації в Акрон і Лорейн, О., Гемтремк, Міш., а в Клівленді був я головою комітету всіх місцевих Союзових відділів, які спільно влаштовували ювилейне свято.

Був я на посвяченні прапорів, на національних святах та ріжних імпрезах, чи то Союзових, чи народніх, чи церковних, і на них, як тільки була нагода, я завжди забирав слово та говорив про У. Н. Союз, заохочуючи присутніх, а зокрема молодь, вступати в члени нашої організації. Також заохочував я і відділових урядників, щоб старались організувати якнайбільше членів до У. Н. Союзу.

Коли в 1936 році проголошено кампанію за приєднування нових членів, то я знов докладав усіх старань, щоб дістати якнайбільше членів до свого відділу, а таксамо заохочував і урядників інших відділів до праці, так, щоб наш Клівленд не остався позаду. Треба тут сказати, що Клівленд справді не остався позаду, бо вибився на друге місце.

Я полагоджував також і такі справи, на які я діставав припоручення з головної канцелярії. Таких припоручень мав я два і я їх виконав як слід.

Закінчуючи те звідомлення, я можу тільки сказати, що я старався виконати обовязки головного радного так, як тільки найкраще знав і міг. Дякую членам екзекутиви і всім іншим головним урядникам за спільну й щиру працю для добра нашої славної організації, Українського Народного Союзу.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РАДНОГО ІЛЛІ ГУЗАРА.

Високоповажані пані й панове, делегати 19-тої конвенції У. Н. Союзу!

Першим моїм обовязком, який я виконав, було скликання зборів відділових урядників у справі вибору Союзового лікаря на місто Ню Йорк. Такі збори були скликані 18 серпня 1933 р. і на них вибрано двох Союзових лікарів.

На припоручення головної канцелярії У. Н. Союзу, полагодити справу неправильного суспендування члена бувшим 14-тим відділом, я удався на збори того відділу 12 серпня, але не міг полагодити цеї справи, бо застав там збори Тов. Буковина, а не збори від. 14 У. Н. Союзу. Ту справу я полагодив у користь члена на других зборах, 19 серпня 1933 р., на яких-то зборах були приявні тільки члени від. 14 У. Н. Союзу. Докладний звіт про полагодження цеї справи, а зокрема причини, які довели до того, що я був змушений предложити екзекутиві У. Н. Союзу потребу розвязання того відділу, були в своїм час проголошені в „Свободі". В справі того відділу я був також покликаний 4 листопаду 1933 р. головною контрольною комісією і перед нею я здав звіт з моєї діяльности щодо цеї справи.

Я старався довести до злуки місцевих відділів і в тій справі скликав три рази збори, одначе я не осягнув з тих зборів таких вислідів, як це повинно би бути. Дійшло тільки до злуки двох відділів, а саме: від. 144 злучився з від. 361.

Як відомо, в 1934 році наша організація обходила 40-ліття свого існування. З того приводу відбувались ювилейні свята для звеличання дотеперішньої праці У. Н. Союзу, а таке перше ювилейне свято відбулося в Ню Йорку 22. лютого. Те свято було вповні успішне, бо воно дало почин до властивої Союзової праці, яка велася в ювилейному році, а опісля і в наступних роках. Та праця принесла гарні успіхи, бо не тільки в ювилейному році, але й у наступних роках місто Ню Йорк було на першому місці щодо числа новозорганізованих членів. Зазначу, що до того успіху причинились найбільше відділи 361 і 204, бо в ювилейному році відділ 361 здобув собі перше місце, а в часі кампанії з минулого року відділ 204 був на першому місці.

Дня 9 і 16 березня 1934 р. був я на зборах у справі створення окремого молодечого відділу в Ню Йорку, й на тих зборах подавав я відповідні вказівки щодо організування молоді до У. Н. Союзу.

Дня 18 березня 1934 року мене запрошено до Бруклина на збори Союзових відділів, де я говорив про потребу злуки місцевих відділів та подавав практичні вказівки щодо того, в який спосіб таку злуку перевести.

На припоручення головного предсідника був я 7 квітня і 25 серпня 1934 р. на зборах від. 117 У. Н. Союзу в справі непорозумінь між відділовими урядниками й ту справу я полагодив вдоволяючо для обох сторін. Також я був на зборах того відділу вже в 1937 році в справі непорозумінь щодо вибору делегата на XIX. конвенцію У. Н. Союзу.

Впродовж 1935 року я робив знов старання в справі створення молодечого відділу, використовуючи нагоду ювилейного свята одного місцевого товариства односельчан, на яке я був запрошений виголосити відповідну бесіду про те, чому ми повинні належати до У. Н. Союзу. Опісля я переговорював ту справу з урядниками й членами того товариства, а вислід був такий, що вони годились на створення такого відділу, до якого моглиб належати старші й молодь. А що в Ню Йорку є вже багато таких відділів то очевидно не можливо було уділити позволення на творення ще одного такого самого відділу. Таксамо малася справа з моїми переговорами ще з іншим комітетом односельчан, які також заявили, що належалиб до Союзу, якщо їм можна булоб створити з їх товариства односельчан окремий Союзовий відділ.

Впродовж тих чотирьох років, крім праці в свойому відділі як предсідник відділу, я полагоджував ті всі справи, які були мені припоручені головною канцелярією, а також ті справи, з якими до мене вдавались урядники чи члени поодиноких відділів.

ЗВІТ ГОЛОВНОЇ РАДНОЇ АННИ БОЙКИ.

Світла конвенціє!

За час мого урядування, як головної радної У. Н. Союзу, я полагоджувала головно ті справи, які були мені припоручені головною канцелярією У. Н. Союзу.

В першій мірі я скликала збори з від: 28, 365, 242 і 382 в справі вибору Союзового лікаря. Відвідувала я два рази від. 242, де були непорозуміння між членами, що тягнулися вже довший час. Таксамо відвідала я від. 282 та полагодила там непорозуміння.

В ювилейному році У. Н. Союзу я скликала збори відділових урядників в справі влаштування спільного Союзового свята, яке відбулось у Шенандоа, Па., заходом більшого числа околичних відділів. В тому святі я брала участь та помагала в його влаштуванні. Також була я на ювилею від. 9 в Ст. Клер, Па.

У всіх справах, з якими до мене звертались відділові урядники й члени, я давала відповіди та старалась полагодити їх так, щоб це було на користь нашої організації. І взагалі при кожній нагоді я докладала старань та дбала про добро У. Н. Союзу.

ЗВІТ ГОЛОВНОЇ РАДНОЇ ОЛЕНИ ПРИДУН.

Високоповажані пані й панове!

Моє звідомлення буде коротке. З головної канцелярії не мала я важніших припоручень для полагодження, а тому моя праця обмежувалась головно на ту місцевість, у якій я перебуваю.

За час мого урядування я скликала збори з пятьох місцевих відділів три рази. Насамперед я скликала такі збори в справі вибору Союзового лікаря, опісля в справі влаштування спільного Союзового свята з нагоди 40-ліття нашої організації, а вкінці в справі організування молоді.

В місцевости, де я перебуваю, а таксамо в поблизьких місцевостях, в яких є Союзові відділи, не було ніяких таких непорозумінь по тих відділах, щоби вимагали моєї полагоди. Навпаки, праця була всюди згідлива.

Я вела працю в своїм відділі та приєднала кілька нових членів. Я по моїй найкращій змозі старалась завжди давати належні пояснення тим членам, які мене запитували в ріжних справах щодо У. Н. Союзу. І взагалі я завжди старалася сповняти свої обовязки супроти нашого Батька-Союзу ревно та щиро.

Складаю сердечну подяку всім делегатам з минулої конвенції за те, що дали мені змогу працювати разом з іншими головними урядниками для добра нашої організації.

Головні радні У. Н. С. придержувалися стисло свого звіту, видрукованого спеціяльно на XIX конвенцію У. Н. С., крім головного радного Г. Євусяка, який крім видрукованого вже звіту прочитав ще другий звіт, у якому він робив закиди, що, мовляв, деякі члени екзекутиви У. Н. Союзу не держалися статуту У. Н. Союзу, не кооперували з ним, не виконували ухвал минулої конвенції, не припильнували залеглих податків і відсотків від морґеджів та уділювали зависокі морґеджі. Головний радний Бусько додав до свого звіту, що він брав участь у зладженні матеріялів про громаду Клівленд, О., для ювилейної книги Українського Народного Союзу та за час свого 4-літнього урядування зорганізував 180 нових членів. Головний радний І. Гузар з Ню Йорку, Н. Й., дав такий додаток до свого звіту: „Не вірте в те, що вам наговорили вчора головний контрольор А. Пашук та головний радний Г. Євусяк, бо відповідно до їх говорення виходить, що вони два були мудрі, а нас 17 на нічому не розуміємося".

Дел. відділу 141, І. Кузь, ставить внесення, поперте делеґатами з відділів 52, 179 і 221, щоб замкнути дискусію, йти на обід в год. 11:30 і вернутись назад у годині 1-шій, тому, щоб не треба було перserve переривати дискусії над звітом головного предсідника М. Мурашка. Внесення принято одноголосно та зроблено перерву на обід.

Голова конвенції Г. Герман відкрив наради в год. 1:05 і по прочитанні наспілих телеґрам запитав присутніх делеґатів, чи годяться в пятницю пополудні, 14-го травня, відвідати і запізнатися з містом Вашинґтоном та околицями. По короткій дискусії дел. відділу 282, І. Пігуляк, ставить внесення, поперте дел. відділу 206 і 250, щоб зогляду на брак часу ніде не їхати та замкнути дискусію на цю тему. Внесення перейшло одноголосно. На дальшій програмі дня була дискусія над звітами головних урядників Українського Народного Союзу.

На першу точку прийшла дискусія над звітом головного предсідника Миколи Мурашка. До дискусії зголосили свою участь делеґати відділів: 173, 178 217, 56, 106, 155, 200, 163, 54, 362, 178, 332, 339, 31, 158, 67, 197, 238, 355, 292, 237, 231, 146, 183, 176 251, 121, 48, 315, 153, 62. На внесення дел. відділу 56 М. Медведя, поперте дел. відділу 155, А. Яричевським, одноголосно ухвалено замкнути лісту бесідників. Заки поодинокі делеґати почали забирати слово в дискусії головний предсідник М. Мурашко сказав таке:

Шановні делеґати! Заки приступимо до дискусії над моїм звітом, я вважаю своїм обовязком вияснити деякі закиди, які вчора поробив мені головний контрольор А. Пашук.

В урядовім конвенційнім звіті контрольної комісії, під яким підписані всі три члени контрольної комісії, читаємо таке: „Головна контрольна комісія впродовж чотирьох років у своїх звітах висказувала що господарка в У. Н. Союзі була взірцева та що діловодство було совісно проваджене і тепер це стверджує. Реальности, перебрані Союзом, знаходяться в якнайліпшім стані й приносять відповідні чинші".

Отже таке є закінчення урядового звіту контрольної комісії, під яким знаходяться підписи всіх трьох контрольорів. Якжеж розуміти тепер додатковий і так званий „особистий звіт" контрольора А. Пашука в якому він говорить зовсім щось інше, ніж ствердила контрольна комісія в повному складі? Отже і тому „особистому звіті" контрольор А. Пашук складає вину на мене і на фінансового секретаря-касієра за те, що організація в часах загальної депресії не могла сколектувати відсотків від морґеджів на деяких реальностях, а також за те, що мусіла заплатити залеглі податки на перебраних реальностях. Далі А. Пашук закидає мені і фінансовому секретареві недбальство у виконуванні обовязків, получених з перебранням тих реальностей. Подібні закиди поробив також гол. радний Г. Євусяк також у своєму „особистому звіті".

Ви, шановні делеґати, чули, що я в мойому звіті подав точно всі подробиці про стан реальностей від того часу, коли їх перебрано на власність організації, та про всі ухвали головного уряду в цій справі з років 1934 і 1935. Всі ці ухвали головного уряду в справі перебирання реальностей на власність організації екзекутивний комітет виконав і предложив з цього конвенції точний звіт.

Закиди, пороблені мені А. Пашуком і Г. Євусяком, які вже рік тому заявили мені, що вони будуть кандидувати на уряд головного предсідника, можна дуже легко зрозуміти. Очевидно, нема в тім нічого злого, коли хтось хоче бути предсідником. Кожний делеґат має право кандидувати на такий уряд, на який він захоче. Та інша справа, коли хтось послугується неправдивими фактами тільки на те, щоб побити свого противника. А такими неправдивими фактами послуговались А. Пашук і Г. Євусяк у своїх „особистих звітах".

Бо чи можна собі уявити, щоб інші члени контрольної комісії, О. Малицький, як адвокат, і Д. Капітула, як бувший довголітній головний предсідник У. Н. Союзу, впродовж останніх чотирьох років не могли добачити недбальства, а лише добачив його самий А. Пашук?

Я радий, що А. Пашук у свойому „особистому звіті" це підносить, бо воно дасть мені змогу вияснити вам, шановні делеґати, все те, що А. Пашук робив на засіданнях за останні чотири роки. Ми мусимо вже раз цілу ту справу добре розчовпати, хочби ми мали тут сидіти день і ніч, щоб пізнати, хто властиво є винуватий.

Отсей „особистий звіт" А. Пашука може бути для вас, шановні делеґати, новиною, але для теперішнього головного уряду У. Н. Союзу він таким не є. Контрольор А. Пашук робив такі „особисті звіти" впродовж останніх чотирьох років на всіх засіданнях головного уряду. На кожнім засіданню він накидався на екзекутивний комітет, а опісля це все відкликував та відтягав назад свої закиди. Його поступовання було таке, що воно зовсім не відповідало гідности головного урядника. Одного дня говорив проти підвишки платні робітникам, а другого дня „приватно" говорив робітникам, що вони мало плачені. Одного дня критикував екзекутивний комітет за те, що він виплатив завідателеві платню за ті дні, в яких завідатель не працював, а другого дня на засіданні казав, що йому належиться платня. Одного дня він домагався, щоб його критику поміщувати в протоколі, а другого дня вже годився, щоб не поміщувати.

Тому, шановні делеґати, щоб ви точно знали, як ці справи були полагоджувані на засіданнях екзекутивного комітету і головного уряду за останні чотири роки, я прошу головного рекордового секретаря, Д. Галичина, щоб нам тут прочитав усі ті протоколи, які, згідно з ухвалами річних засідань головного уряду, не були проголошені в органі Союзу для добра самої організації.

Головний рекордовий секретар Д. Галичин прочитав отсі протоколи з нарад екзекутиви й головного уряду У. Н. С.: 15 вересня 1934 р., 11 лютого 1935 р., додаток до протоколу з 18 лютого 1935 р., 3 травня 1935 р., додаток до протоколу з 19 липня 1935 р., і з 20 липня 1935 р. У згаданих протоколах говориться про причини резиґнації бувшого завідателя Маційовського та про ріжні закиди А. Пашука на адресу гол. предсідника й гол. фін. секретаря, які то закиди були завжди опрокинені гол. предсідником і гол. фін. секретарем, так, що контрольор А. Пашук мусів їх звичайно змінювати або відкликати. Ті протоколи є в рекордовім архіві У. Н. Союзу.

Опісля дел. від. 200, В. Цісик, поставив до гол. предсідника, М. Мурашка, такі запити:

1) Коли грамоти У. Н. С. є вартісні 150%, то чому не можна дати старим членам більшої дивіденди?

2) Яке оправдання має екзекутива на підвищення платні предсідникові?

3) Чому предсідник не покликав заступника на своє місце, як перебрав завідательство „Свободи"?

4) Хто й за чиї гроші справляв бенкет у Джерзі Ситі з нагоди видання ювилейної книги?

5) Скільки заощаджено за 4 роки на касієрові, якого не було?

6) Чому головний предсідник не постарається вже раз, щоб фінансовий секретар видав „сетлюнґи морґеджові"?

7) Чому на реальности під ч. 2256 Гудсон Булевард, Джерзі Ситі, позволено власникові колектувати чинш, як він не платив податку?

8) Чому колектор чиншів робив також направи на перебраних реальностях, та чи дістає він за це платню? Хто контролює ці направи?

9) Хто полагоджує леґальні справи У. Н. Союзу: чужі, чи свої адвокати?

Гол. предс. М. Мурашко: Уділювання дивіденд залежить у першій мірі від висоти смертности членів та загальних приходів від інвестицій організації. Хоч оцінка членських грамот нового роду обезпечення виносить 146 відсотків, то це не значить, що тих 46 відсотків, які є понад вимагану законом асекураційну стопу, можна розділити, чи роздати між членів у формі дивіденд. Ті 46 відсотків резерви є на те, щоб члени мали запоруку, що їх грамоти є відповідно забезпечені та що виплата посмертного для кожного члена буде завжди запевнена.

Головний екзекутивний комітет не підвищував платні предсідникові. Коли головний уряд поручив мені виконувати обовязки завідателя „Свободи", то я виконував ті обовязки майже цілий рік без ніякої окремої винагороди. Та, маючи на увазі, що ті обовязки потягали за собою зовсім окремі видатки, то мені не було можливим покрити їх зі своєї платні предсідника й тому головний уряд на річнім засіданні з лютого 1936 року рішив, щоб адміністрація „Свободи" виплачувала мені місячно по $50 на видатки, получені з веденням бизнесу „Свободи". Цей бизнес для „Свободи" я старався побільшити й скажу, що деякі успіхи в тому напрямі я осягнув. Адміністрація „Свободи" має тепер готівки $20,000, а перед моїм приходом не мала ніколи більше як $11,000. Правда, що до збільщення готівки „Свободи" причинився в певній мірі цей факт, що впродовж якогось часу ми щадили ті гроші, що колись побирав завідатель, але й фактом є, що загальний бизнес „Свободи" збільшився в останніх часах та приніс більше приходу.

Перебираючи обовязки завідателя „Свободи", я не покликав заступника на своє місце, бо згідно з рішенням головного уряду я мав виконувати обовязки предсідника У. Н. Союзу й завідателя „Свободи".

З нагоди видання ювилейної книги У. Н. Союзу не було ніякого бенкету, а правдою є, що по викінченні ювилейної книги я запросив був друкарських робітників на перекуску.

За останні 4 роки, відколи У. Н. Союз не має касієра, заощаджено на тому $2,160.

Головний контрольор А. Пашук домагався копій „сетлюнків" від таких морґеджів, які були уділювані У. Н. Союзом у давніших роках. Коли я говорив про ту справу з адвокатами, то вони заявили, що вони моглиб видати такі копії, але тільки тоді, колиб справді заходила конечна потреба, або якби цього вимагала якась важна законна причина. Щодо копій „сетлюнків" за останні 4 роки, то ми їх маємо.

Власник реальности під ч. 2255 Гудсон Булевард у Джерзі Ситі мав умову з міськими властями щодо сплачування податку ратами й упродовж якогось часу він точно придержувався цеї умови та сплачував податки. Опісля він не додержав заключеної умови та забрав собі сколектований чинш за 4 місяці, замісць віддати ті гроші міським властям.

Колектор чиншів робить малі та конечні направи на реальностях У. Н. Союзу, але за ті дрібні направи він не дістає ніякої окремої заплати.

Коли мова про те, хто полагоджує леґальні справи У. Н. Союзу, то про те я вже згадував у свойому звіті. Я там зазначив, що всі нові справи полагоджують українські адвокати, за винятком лише декотрих, іще не викінчених старих справ, які полагоджує стара адвокатська фірма.

Дел. від. 163, Степан Гвіздь, питається: Чи потрібно в офісі сталого предсідника та завідателя „Свободи"? Чому побільшено персонал друкарський і офісовий, і чому поламано параґраф 136, який каже, що завідатель друкарні мусить бути кваліфікований робітник.

Гол. предсідник М. Мурашко: В головній канцелярії У. Н. Союзу треба постійного предсідника. У. Н. Союз, це вже велика й поважна фінансова інституція, яка без постійного предсідника в головній канцелярії не може обійтися.

Офісового персоналу не збільшено, хоч правдою є, що перед новим роком при викінчуванню річних замкнень та виготовлюванню звітів для стейтових асекураційних властей ми наймаємо кілька помічних сил.

Я не є кваліфікованим друкарем, але як завідатель „Свободи", п. Маційовський, який був рівночасно „тростісом", уступив, а нового „тростіса" може вибирати тільки конвенція У. Н. С., то я тимчасово переняв його обовязки згідно з рішенням головного уряду.

Дел. відділу 362, М. Масний, зрікається слова в дискусії. Дел. відділу 178, Ю. Датків, хоче знати, чому й на яку реальність дано $90,000 морґеджу, як це підніс контрольор А. Пашук?

М. Мурашко: Український Народний Союз уділив у 1930 році морґедж на суму $100,000 на т. зв. „ґарадж" у Джерзі Ситі. Є це великий комплекс, 9 великих парцель, на яких є побудований великий модерний будинок, що в нім міститься двоповерховий ґарадж, ґазолінова стація і „ріпейршап". На однім тільки поверсі може поміститися 275 автомобілів. В добрих часах ця реальність приносила $26,000 чиншу річно. У. Н. Союз має тепер з бувшим власником умову, згідно з якою він платить нам $800 місячно. З тої суми ми оплачуємо податок, так, що на інвестицію У. Н. Союзу остається 4%.

Дел. відділу 332, І. Каштанюк, закидає, що п. Мурашко хотів бути завідателем „Свободи" зараз по смерти Ядловського. Далі запитує, чому предсідник назначив опікуном домів не члена У. Н. Союзу, чому викинув трьох робітників з друкарні, а до праці взяв там свого сина? Чому треба було аж отвертого листа в „Свободі", до п. Мурашка, щоб примусити його поробити відповідні кроки в справі впровадження нової реформи в 1932 році?

Дел. 25 від., О. Ревюк, попросив слова в справі формальній та звернув увагу, що ми не можемо дискутувати над справами, що відбулися перед 1932 роком.

М. Мурашко: Щодо закиду дел. І. Каштанюка, що, мовляв, я колись хотів стати завідателем „Свободи", скажу, що це не є правда. Щодо колектора чинщів на реальностях У. Н. Союзу, то його приняв до праці не я, але ще самий п. Каштанюк. Стверджую, що він є членом У. Н. Союзу й делеґатом на тій конвенції. Свого сина я приняв до праці за $12 тижнево, щоб заступити місце тимчасового робітника, якого бракувало, коли П. Маційовський, працюючи вже при машинах, не завжди приходив до праці. В справі отвертого листа заявляю, що не є правдою, щоб колинебудь дел. І. Каштанюк писав до мене чи проголошував у „Свободі" якийсь отвертий лист у справі реформи.

Дел. від. 62, Ю. Бліхар, запитує, що означає сума $69,315.32, про яку згадується у звіті предсідника.

М. Мурашко: Ця сума, це неодержані відсотки й правні кошти, яких організація не отримала до дня перебрання тих реальностей, що перейшли на власність організації.

Дел. 158 відділу, Ю. Павчак, ставить внесення цього змісту: Зогляду на це, що головний предсідник Микола Мурашко вияснив нам докладно всі справи, які ми хотіли знати, я ставлю внесення, щоб уділити йому вотум довіря. Це внесення поперли делеґати відділів: 67, 197, 238, 232, 221, 106.

Перед голосуванням над тим внесенням дістав ще слово делеґат 237 відділу, Г. Стеців, який питається, чи можливо скасувати позички на членських грамотах, таксамо, як колись скасовано ліни.

М. Мурашко: Позичок ніколи не можна скасувати, бо ці гроші належать до резерви.

Дел. 31 відділу, І. Огарик, хоче знати, як полагоджено справу процесу з о. Миляничем.

М. Мурашко заявляє, що ту справу полагоджено без коштів та вдоволяючо для обох сторін.

Дел. відділу 231, І. Кривокульський, резиґнує зо свого голосу в дискусії. Дел. відділу ч. 5, І. Сидор, питається, чи бувший завідатель Маційовський брав платню підчас своєї недуги.

М. Мурашко відповідає, що так.

Дел. 146 відділу, І. Панчук, запитує, які пляни має екзекутива У. Н. Союзу щодо інвестицій Союзових грошей у бондах набудуче. Він теж питається, чи екзекутива У. Н. Союзу потребує від конвенції якогось спеціяльного уповноважнення, чи директив у справі купна й продажу бондів.

Гол. предсідник зазначує, що в справі купна й продажу бондів екзекутива У. Н. Союзу поступатиме таксамо, як у минулих чотирьох роках. Ця справа надзвичайно важна й вона вимагатиме дуже пильної уваги зо сторони екзекутиви. Як досі так і набудуче екзекутиві треба буде вживати не тільки свого власного якнайкращого розсудку, але треба буде засягати опінії та користуватись порадою окремого експерта чи експертів від бондових інвестицій.

Дел. 183 відділу, І. Іванчук, хоч має багато питань, то для заощадження часу резиґнує зі свого слова в дискусії.

Дел. 176 від., П. Бабяк, питається головного предсідника, чому він не згадав у свому звіті про Союзовий процес у Шікаґо, та чому У. Н. Союз не звернув предсідникові від. 176, Ю. Неборові, бодай половину тих судових коштів, які він мав з причини того процесу. Далі запитує, чому У. Н. Союз наймає до союзової праці людей з такими іменами як Вульф.

М. Мурашко заявляє, що У. Н. Союз не мав ніякого судового процесу в Шікаґо. Це був процес одного члена з відділом, а опісля адвокат того члена втягнув і У. Н. Союз в цей процес. Справа почалася з того, що член не хотів заплатити до відділової каси $2 кари, наложеної предсідником відділу. Скінчився цей процес тим, що член отримав те, що він міг дістати без суду, а саме вартісні звороти в готівці на свою грамоту. Щодо видатків Ю. Небора, то гол. предсідник радить звернутися з тою справою до комісії просьб і скарг. Щодо актуарія, заявляє гол. предсідник, то У. Н. Союз мусить його мати. Теперішнім актуарієм У. Н. Союзу є фірма Лі Джей Вулфа. Покищо в Америці нема ще фірми українських актуаріїв, а якщо така буде, то, очевидно, У. Н. Союз певно постарається користати з її услуг.

Дел. відділу 248, о. Врублевський, питається: Чи У. Н. Союз уділює морґеджі поза осідком Союзу?

М. Мурашко: Так, ми даємо морґеджі, але не високі і не на кожну реальність. Це залежить від того, чи дотична реальність відповідає вимогам морґеджових інвестицій.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НІЧОГО НОВОГО ПІД СОНЦЕМ?

Наводять ґазети з церковної проповіди д-ра Генрія Галема Твідія, професора пасторальної теольогії в Єйлськім університеті, слова про суспільні зміни.

Каже він наперед, що суспільна зміна це важна справа: жити в бурливих часах може бути дуже небезпечною річчю. Потім каже, що деякі люди противляться всякій зміні. Вони думають, що в світі ніщо не повинно змінятися. Незмінність світу у них немовби основна засада, немовби непорушна засада віри, так звана догма.

Д-р Твіді каже, що проти цеї догми незмінности треба виставити догму зміни: „Певні зміни мусять бути зроблені. Стояти спокійно, значить попонити самогубство. Творчі сили заставляють нас поступати вперед. Ми мусимо поступати вперед, щоб стати дозрілими горожанами в Царстві Бога, а стоячи дозрілими горожанами, ми виростаємо з незнання й дикого дитинства".

Ось і маємо перед собою дві догми. Вибирай собі, чоловіче, котра тобі мила,

ПРИЗНАВ НЕПИСАНЕ ПРАВО.

Суд у Колорадо Спринґз, Колорадо, признав одного 44-літнього духовника винуватим убивства своєї жінки.

Духовник зявився в суді з біблією в руці, зізнав у власній обороні, що він убив свою жінку за те, що вона удержувала тайні любовні зносини з одним сусідом.

Засуджений нині за вбивство жінки проповідник колись виголосив проповідь против признання так званого неписаного права, на котре покликуються зраджені подруги, що допустилися з ревниць убивства. Чи не було би краще, якби він був жінки не вбив, а потім виголосив проповідь проти „неписаного права"?

ВПЛИВ ЖІНКИ НА ТРУБУ.

Ернст Паненка, басуніст з Бруклайну, Месечусетс, вніс до суду позов за розвід від своєї жінки Рози. Подав у своїй скарзі, що його жінка не любить його гри на басуні. Як він почне грати, каже він, вона гримає дверми, кидає мисками, а навіть свище.

Що справа має поважне значіння для пана Паненки, ствердив Сергій Кусевицький, диригент Бостонської Симфонічної Орхестри, в котрій грав пан Паненка. Кусевицький заявив під присягою в писемній заяві до суду, що пан Паненка колись видавав з басуна дуже приємні тони, але від якогось часу почав випускати з нього такі „квасні тони", що Кусевицький загрозив йому викиненням з орхестри.

Пан Паненка заявив на суді, що він видає ці „квасні тони" через свою жінку.

Суддя признав панові Паненці розвід, подаючи за основу жорстоке й образливе поведення жінки.

Цікаве питання, як поведення пані Паненки, сквасило тони басуну пана Паненки, донесення не розвязує.

ДЕ ПРИЧИНА, А ДЕ НАСЛІДОК?

На зборах Американського Союзу для Поступу Науки, що оноді відбувалися в Денвері, подали два лікарі цікаві вістки про свої досліди над грубінням звірят. Розсліди ствердили, що всяка звірина, котру годували інсуліною, змішаною з протаміною і простим цинком, починає проявляти справді подиву гідні признаки переїдження. Щурі, годовані цим препаратом, перемінялися просто в кульки товщу.

Рапорт дослідів витягає з цих обсервацій висновок, що товстіння є вислідом ділання залоз внутрішнього виділювання.

Отже людина не тому товста, що переїдається, але тому переїдається, що в неї внутрішні залози зле працюють. Отже товстому це не людина, що не вміє себе контролювати морально, але людина, тілесно зле зрівноважена.

ЧИ МАЄМО ОЧИ?

Лікарі, що прийшли до цих важних висновків, почали свої розсліди із спостереження, що лікарі доносили, як худі люди набирають тіла, заживаючи інсуліни.

І так воно є все. Всяке відкриття починається від розсліду, а цей розслід від спостереження якогось факту, котрий інші люди проминули.

Через те й не диво, що нові виховники дітей починають звертати спеціяльну увагу на те, як учити хлопців і дівчат обсервувати (спостерігати) факти. Кажуть виховники, що багато людей зовсім не вживають своїх очей на те, щоб спостерігати річи, які спостерігається очима. Що багато людей не вживають своїх вух на те, щоб спостерігати звукові факти. Завважили, наприклад, що пересічна людина, познайомившися з новими людьми, звичайно має трудність пригадати собі, якої барви очи мають нові знайомі. Відноситься це головно до чоловіків, котрі не завважують таких річей навіть тоді, як перебувають з новими знайомими кілька годин.

РОЗУМНІ ЧУЖИМ РОЗУМОМ.

Один анґлійський виховник, що завів у своїй школі спеціяльні лекції для розвою здібностей спостерігання, подає, чому здібність обсервувати факти є важною для людей.

Люди, що самі не вміють спостерігати фактів, мусять щодо цих фактів покладатися на інших людей.

Цього він не каже, але це видно з його слів, що він не похваляє, як людина покладається при спостереженні фактів на інших людей. Це, звісно, йде в розріз з поглядами деяких людей, що виховання має на цілі не навчити дитину самій спостерігати факти, але якраз покладатися в таких справах на „поважних людей".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. ім. Богдана Хмельницького під покр. Пр. Тройці, від. 158, повідомляє членів, що мсячні збори відбудуться в пятницю, 2-го липня, в годині 8-мій ввечір, під ч. 186 Бедфорд Еве. Будуть деякі справи, яа також контроля дасть звіт з піврічного діловодства. — Уряд.

ДІРБОРН, МІШ. Відділ 141 повідомляє своїх членів, що з причини посвячення прапорів відділом 292, місячні збори, які мали відбутись дня 4-го липня, відбудуться в неділю, 10 липня, в годині 2:30, у Ветеран Гал 13844 Wellesley St., побіч Post Office при Michigan. — Йосиф Якіма, Е Бутковський.

Добрі давні звичаї.

Павло й Павлина йдуть разом до театру. Грають „Льогенґріна". Павло ллеще вдоволений:

— Бачиш, оце мені подобається, Павлинко.

— Що, Павлику?

— Що люди були колись такі скромні й невибагливі.

— Якже це, Павлику?

— Бачиш, Павлинко, ми були вже чотири роки тому на „Льогенґріні", а Ельза носить усі ще цю саму сукню, що перед 4 роками.

Вершок брехні.

Юрко сидить на березі ріки й що 10 хвилин витягає маленьку ребку. За ним стоїть його знайомий і каже:

— Вважай, щоб ти не надсадився такими великими рибами...

— Мій любий, були часи, що я ловив більші риби...

— Хіба не такі великі, як я. Я ловив кити!

— Фють! Кити? — Я вживав китів на принуку на гачок замісць хробака.

КРАЇНА СІЛЬСЬКИХ МІСТ

Ввійшло у звичай означувати кожну країну якоюсь назвою, що давала би поняття про красу та прикмети тієї країни (наприклад Швеція і Норвеґія „країна фйордів", Фінляндія „країна озер" і т. д.). Колиж говоримо про Мадярщину, мимоволі насувається на думку мадярський степ—„пуста" (а не „пушта", як дехто помилково читає, бо в мадярській мові sz — читається як „с"). А хто цю пусту бачив, або радше хто її „переживав", той знає, що це одно з найсильніших вражінь із тієї країни. Отже мусить теж існувати якась духова злука між тамошнім населенням і краєвидом.

Великі рівнини є теж у північній Німеччині, в Польщі (головно пісковина). Одначе степ, безмежні степи в Европі (крім України) є вже тільки у Мадярщині. Мадярський краєвид має в собі якусь силу, якусь пригнітливу безмежність. Такі самі степи мусіли бути в Мадярщині також тому тисячу літ, коли мадяри займали їх, а нинішні пастухи („чікоси"), що їздять на неосідланих конях, виглядають нам безпосередніми потомками тих кочовників, предків нинішніх мадяр.

Управа мадярських долів зменшила значно впродовж століть їх давній простір. На тій незвичайно врожайній землі росте кукурудза та коноплі такі високі, що їздець на коні зовсім свобідно може сховатися серед тих ланів.

Цікаво поселюються населення тих околиць. Великі села, а радше сільські міста віддалені від себе 10 до 12 миль. Поля належать переважно до багатих і середньо заможних селян. Посеред кожної такої посілости, що належать до одного власника, є домик, званий „таня". Тут живе родина лише весною і літом, бо всі ті власники піль мають крім того гарні доми у найближчому сільському місті.

Одначе хліборобська культура не затерла зовсім прастарого характеру степу. Два велитенські простори осталися до нині.

Один із них це пуста, звана Бугац, дві години дороги від Будапешту. Належить до міста Кечкемету, яке разом із сусіднім Нодькереш є осередком управи овочів і городовини. Можна тут бачити цікаве противенство: якнайгарніша управа ріллі, а зараз побіч найпримітивніший степ, на якому пастухи живуть життям кочовників. У тій наче відрізаній від світу околиці живуть люди, як жили тому сотки літ. Ще й нині в заїзному домі (коршмі) мясо печуть на рожні, а легко мусуюче вино походить із найближчої околиці. Земля щоправда піскувата, та близька вода робить чуда. Вода майже в кожному заглибленні показується у постаті болот і ставів. І саме ця вода впливає так, що поля вкриті сочистим, густим килимом трав, на яких пасуться великі стада худоби від весни аж до пізньої осени.

Зовсім інакше виглядає пуста Гортобадь. Це степ без кущів, без дерев, рівнесенький степ. На весну він також потопає у сочистій зелені, та під горячими проміннями сонця трави скоро жовтіють, половіють і вся просторонь прибирає ржавочервону барву, так, що навіть автом можна по ній добре їхати. А всеж і тут маємо до діла з непогамованою, дикою природою. Одинокими дороговказами є тут видні здалека журавлі колодязів (криниць), що гостро зарисовуються на тлі неба. В посуху довкола тих криниць збираються стада. Безчисленні білі воли; з величезними, широко розложеними рогами, величезні табуни напів диких коней, яких зганяють пастухи, що вганяють на конях. Схожий на статую, літом і зимою в баранищі, що сягає йому по кістки, стоїть пастух біля своєї череди. В його ногах у тіні баранищі лежить невідлучний вірний товариш, невеличкий чорний пес вівчарський. Слово, вимовлене півголосом, кивок навіть вистарчає, щоб це мудре сотворіння зрозуміло, чого хоче його пан: зривається, біжить і зганяє всеньке стадо у вказаному напрямі.

Коли нема вітру, зявляється тут часто ця чудова атмосферична омана, фатаморгана. Група дерев, а навіть цілі села, що лежать далеко поза овидом, здається пливуть у повітрі, або по срібному плесі води.

Посеред того степу стоїть старовинна коршма „чарда" при камяному мості. Тут схрещується тих кілька доріг, що йдуть тією безлюдною околицею, а всі ведуть до моста, що перекинений понад відногою Тиси, нині переважно висохлою. Мури, три стопи грубі, забезпечують „чарду" від холоду та спеки. Затишна кімнатка, прикрашена барвисто мальованими тарілками й ріжними предметами з дерева та шкіри, говорить нам про великий талант і вроджений змисл мистецтва мешканців степу. При звичайних деревляних столах видно часом одного з тих понурих пастухів, що відвикли від людей, як задумався над склянкою вина. Ці люди свідомі своєї гідности. Здоровлять вас із свідомістю самопошани; вони маломовні, розважні, ніколи не влещують. Виглядає, що ви стрінулися з безперечними володарями тих безмежних степів.

Бо Мадярщина—країна долів, величавого, приголомшуючого простору. Нічим неспинований зір пливе безмежними просторами. Десь, далеко на овиді, спливається небо із землею; зір не впізнає: чи справді це земля, чи море? Зелене, безмежне море? Може цей краєвид впливає на тих пастухів, що вони прості та щирі.

ЯК ПОВСТАЄ РОСА

Що старинні народи думали про росу?

Старинні народи думали, що роса із зір. Альхеміки середньовічних часів високо цінили росу, головнож росу, що повстає у травні. Вона нібито помагала їм при шуканні славного „фільософічного каменя". Пані у старинних часах, які вірили, що роса має чародійну силу вдержувати молодечий вигляд, збирали росу так, що вивішували овечий кожух на ніч, а рано вижискали з нього росу.

Щойно в 1814, році доктор Велс вияснив, як повстає роса. Отже роса не „паде", як це звичайно кажуть. Роса осідає на деревах, каменях і т. д., а не є це нічого іншого, лише скроплена пара, що окружає ті предмети. За дня земля втягає тепло соняшних промінів, та після заходу сонця випроміньовує їх назад в атмосферу. Ріжні предмети охолоджуються нагально, а повітря довкола також остуджується, водна пара, що є в ньому, згущується й осідає в формі дрібних капелинок. Новіші досліди доказали, що роса повстає також із пари, яка виходить зі землі та з листків, а якої не вглинуло повітря.

В деяких краях, як наприклад в Арабії, у бездощеві роки звірята та ростини залежні від роси та лише завдяки росі можуть пережити до найближчого дощу. Роса нераз рятує засіви у посуху, коли нема дощів, головно же

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

САВТ БРУКЛИН, Н. Й.

На інвалідів.

Дня 13. червня відбулася забава поправин весілля Володимира і Надії Крохмальних. При забаві не забули присутні й за рідний край та на зазив Миколи Святого зібрали А. Данильчук і М. Вуек $4.35, які вислано до Обєднання з призначенням на інвалідів. Жертвували: Й. Крохмальний 75 ц.; по 50 ц.: М. Вуек, Франя Войтун, А. Данильчук, М. Святий, В. Крохмальний; Любов Сардимілов 35 ц.; по 25 ц.: Т. Гелер, М. Стадник, а решта дрібними.

А. Данильчук.

ГАРТФОРД, КОНН.

На політичних вязнів.

На представленні, яке відбулося в нас 22-го травня 1937 року, переведено між гістьми збірку на політичних вязнів, яка принесла суму $10.24, що переслано через центральну управу ОДВУ. До збірки закликав голова горожанського клюбу, п. Антін Локоть.

Степанія Кундис.

ПИСАНКА НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ.

2-гий від. ОДВУ, Шікаго, Ілл.

На зборах нашого відділу переведено на визвольну боротьбу великодню писанку, яка принесла $20. По $1 жертвували: д-р І. Смук, Д. Забіяк, І. Карпа, Т. Шпікула, С. Кіняк, В. Великий, Г. Семочко, Г. Боднарчук, В. Мегаль, Ф. Васильовський, М. Леськів, І. Подола, П. Кулиняк, А. Чорномаз, С. Куропась, Т. Кликун, А. Боднарчук, М. Шемелюк; по 50 ц.: Н. Мотлюк, П. Костирка, І. Курко, А. Стайцер.

Н. Мотлюк, секретар.

12-тий від. ОДВУ, Філядельфія, Па.

Збирали члени відділу: А. Колодій, Ялечко, Бережницький, Василюк, Дорозовський, Пасічник, Ворончак. Жертвували: Т. Бліщ $2; по $1: М. Головата, Й. Ваврів, С. Мелян, А. Колодій, Й. Кобзар, С. Ялечко, в православній церкві $1.50, В. Василюк зібрав дрібними $3, Гр. Дорозовський $1.50, Ялечко і Бережницький зібрали $10.75, М. Пасічник зібрав $1.25, о. Й. Савчук (зібрала А. Ворончак) $1, О. А. Воронкевич 50 ц., дрібними $9. Разом $41.50, з чого виріб писанок виносив $18.

Голова відділу Т. Федусь розпродав писанки на суму $21, а дохід призначено на визвольну боротьбу. Купили писанки: о. Осип Боярчук $2, Н. Рубаш $1.50; по $1: Г. Лебіщак, П. Закорчемний, М. Іщук, В. Новак, Марія Яцик, М. Єдинак, Ф. Бережська, Ю. Равлик, М. Єдинак (син) С. Міштурак, Т. Урбан, В. Равлик (син), Т. Сорока, А. Хадай, В. Гарасим, Татіянна Кучабська, Татіянна Муляр, Й. Михайлюк $1.50 і Т. Федусь $1.50.

Август Колодій, фін. секр.

34 від. УЧХ ОДВУ, Пасейк, Н. Дж.

Жертвували по $1: Марія Комар, Анастасія Редькова, Анна Кіналюк, Ева Крилоська, Юлія Стех; по 50 ц.: Анна Молодович; Олена Сіменович $1; а з каси відділу $3.50. Разом $10.

Марія Комар.

70 від. ОДВУ ім. Ст. Бандери, Нюарк, Н. Дж.

На звичайних зборах 70 від. ОДВУ, п. Т. Рудий забрав голос в справі великодньої писанки на визвольну боротьбу. Перечитавши частину листа з краю, з якого присутні довідалися про знущання ляхів над нашим народом, п. Рудий в короткій промові завізвав всіх до праці та помочі визвольним змаганням: „Коли ми маємо таких, що боронять наші права, то ми мусимо памятати про них. Між поляками є такі піхчемники, що не тільки живих українців, але навіть тлінних останків по могилах українських не шанують! Тому, помагаймо визвольним змаганням націоналістів" — закінчив промовець. Жертвували потім по $1: Т. Рудий, І. Пасічник, Анна Воробець, Анна Саків, А. Мудровський, В. Осадчук, І. Козира, Маруся Воробець, І. Фурда, О. Брунька, Анна Магдич, Анна Кіркан; по 50 ц.: С. Чорномаз, Н. Ходачок, Ст. Бутковський, П. Гут, Анна Переслюга, А. Дацковський, В. Чучак, М. Сурматюк.

Жертводавці не-члени: М. Возняк, український фотограф з Нюарку, зложив $2; по $1: Й. Снігур, І. Ворона, М. Кравець, М. Соколовський, І. Соколовський, С. Бараковський; по 25 ц.: І. Творищук, А. Яцковський, М. Цепляк, В. Крук, М. Антонишин. — Дрібними зібрано $3.50. Разом $28.75. — Крім того вислано $3.50, що осталося з вінка бл. п. Онищуківної. Гроші переслано через Центральну Управу ОДВУ.

Управа 70 від. ОДВУ.

Корона, Н. Й.

Дня 20-го червня 1937 р. відбулися „поправини" у п. Данила Паклика, в якого день передтим відбулося весілля. Тому, що між гістьми були й ті, що все памятають за рідний край, на зазив гр. П. Дячка і Т. Данилюк зложено $5 на визвольну боротьбу і $3 на Рідну Школу. Гроші переслали через Центральну Управу ОДВУ.

П. Дичко, Т. Данилюк.

Між музиками.

Зустрічаються два наші музики.

— Ти постарівся, друже! Як тобі ведеться?

— Я можу тільки сказати: „А дур".

— Як ти це розумієш?

— Три хрестики: жінка і двоє дітей.

ЧАСИ, КОЛИ ЦІЛУНОК БУВ ВЕЛИКОЮ МОДОЮ.

Коли в 1855 році англійська королева Вікторія приїхала до міста Бульонь, щоб відвідати французький двір, наплинуло багато англійських жінок, що хотіли зблизька побачити свою молоду володарку. Наперли так на французьку почесну гвардію, що ця мусіла податися взад. Тоді командант гвардії приказав:

— Наложити багнети! Колиж і це не поможе, кожну, котра не вступиться, цілувати!

Англійки з переляком розсочилися. Проводжав їх сміх глядачів, із яких один сказав:

— Колиб це були французи, напевно осталися би на місці!

Бо французки справді осталися би, тому що тоді у французьких жінок цілунок був звичайною модою, як за наших часів подавання руки.

„Старші жінки — писав французький письменник — памятають іще часи, коли приходили до готелю, в якому їх знали, власник витався з ними цілунком. Старші люди ще й сьогодні волять витатися цілунком, замісць прозаїчним стисненням руки. Виталися так не лише свояки та приятелі, а також знайомі, гості й інші. Одна стара власниця посілости, шляхтянка з роду, цілувалася при святочних нагодах із усіми, що жили в посілости".

Як учить історія, в давніших часах у Франції цілунок був виявом доброго тону, а кожний пан, якого представили шляхотській дамі з двору короля Людвика XIII, мусів її на доказ признання поцілувати в уста.

Як іще в XIX столітті у Франції, так іще у XVIII столітті в Англії був загально поширений звичай цілування. Цілувалися не лише при визнанні любови та при виявi пошани, в також при інших обставинах. Кажуть про Джорджіяну, княгиню з Девонширу, що підчас завзятої виборчої кампанії в 1784 році здобула привабливими своїми устами голоси для свого прихильника Чарлза Джеймса Фокса. Так теж здобула голос одного веселого різника.

Велику неприємність спричинив цілунок колись Вільгельмові IV англійському, як іще був князем Клеренсу. Підчас побуту в Канаді переступив цей князь границю та дістався до Вермонту у Злучених Державах. Поступив до голярні обголитися. Вже хотів вийти з голярні, як увійшла до кімнати молода голярева жінка. Якстій приступив до неї князь, поцілував її кріпко в уста та сказав:

— Тепер можете вашим землякам оповідати, що син англійського короля зложив поцілунок на уста американського голяря. Чи голярева жінка обурилася за такий „атентат" чи пак вияв признання — не знаємо. Одначе певно не був вдоволений тим її чоловік, який схопив князя за ковнір, вдарив його кілька разів бичівцем і викинув зі словами:

— А витепер можете оповідати своїм землякам, що американський барбер по королівськи вибив сина англійського короля!

Ліпше скінчилася пригода в австралійському місті Сідні. Якийсь пан поцілував молоду дівчину проти її волі. За це засудили його на велику кару. Про цю пригоду повідомили всі часописи і так довідався про нього також правний заступник, який вже довгі літа пошукував спадкоємців одного померлого великого багача. В жертві „цілункового атентату" пізнав пошукувану спадкоємницю, якій той „цілунок проти її волі" приніс великий маєток.

Безробітний.

Безробітний Шишка бавиться в міському городі з чужим псом. Власник пса підходить ближче:

— Любите звірят? — питається.

— А чи він кусає? — цікавиться Шишка.

— Ні, зовсім ні.

— А чи не знаєте ви часом, хто має злого пса?

— Чому? Пощо вам?

— Ну, — каже безробітний — задля евентуального відшкодування.

Загартований.

— Я такий загартований — хвалиться Перкуляк — що і в найхолоднішу осінь сплю при відчинених вікнах.

— Не дуже хочу в це вірити. Вчора вночі я йшов попри твоє мешкання, а вікна були позачинювані.

— Так... та чи вчора була найхолодніша ніч?

Довіря.

— Прошу пані добродійки, чи не міг би я піти з донечкою пані на прохід?

— Дуже мені прикро, та я не можу на це позволити.

— Чому? Чи пані добродійка мені не довіряють?

— Я зовсім довіряю вам. — То пані не довіряють своїй дочці?

— Їй також довіряю. Одначе до вас обох не маю довіря...

Велика ріжниця.

— Замужня чи вільна? — питається суддя.

Свідок (вона) мовчить.

— Вільна! — диктує протоколянтові суддя.

— Жонатий, чи вільний? — питається суддя свідка.

Свідок (він) мовчить.

— Жонатий! — диктує суддя.

Перший обід.

— Знаєш, Славку, — каже молода жіночка, що зварила перший обід — я читала сьогодні, що чоловік зїсть на рік 3 кг. соли.

— Очевидно, моя кохана! — відповідає чоловік, докладаючи всіх зусиль, щоб зїсти зупу — але не наразі!

Вдячна душа.

Поет Віршомаз був цілі ферії на селі в знайомих і тепер, хоч ішла вже осінь, не приготовлявся зовсім до виїзду.

— Так, — каже одного дня гостинний господар, дивлячись пильно Віршомазові в очі — тепер буде в нас сіро й нудно. Тепер, очевидно, вертаєтеся знову до міста?

— Алеж де там — відповідає поет — коли я пережив стільки гарних днів у вас, то тепер мушу перебути з вами і ті сірі дні.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (51)

Нагла поява Тарзана, крім того в дивному, як на білих, строю, здивувала всіх дикунів. Відрухово кільканацять з них підняли луки й наміриліся до нього, щоб його покласти трупом. Але Тарзан не звертав уваги на ці луки. Він кинувся до дівчини, щоб увільнити її від смертельних обіймів. Побачивши його, Юля на хвильку зраділа.

Можливо, що Тарзан мав бил лекшу смерть від стріл дикунів, але їх ватажок спинив їх рукою, щоб не стріляли. „Ні", він закричав. „Цей такох буде дарунком для бога смерти. Чи ми маємо позбавляти „великого вищильника" приємности завдати цьому чоловікові смерть? Ні. Кожна смерть білого означає одна смерть менше для наших".

Тарзан підскочив до Юлі. В очах дівчини на одну секунду блиснула радість. Вона в останніх хвилинах свого життя всетаки зуміла викресати захоплення для цього величного чоловіка, що без найменшої уваги на себе самого старався її у тій критичній хвилі помогти. „Не зважай на мене", заговорила вона ріщуче. „Ти мене не врятуєш, тільки себе згубиш".

Але Тарзан не слухав її. Він кинувся в звої куща і почав з ними завзяту боротьбу. В першій мірі він старався звільнити ті звої, що душили дівчину. Могутніми руками він розривав їх, але на їх місце звідкись появлялися все нові. Далі він запримітив, що сильні звої почали обвивати його власне тіло й спутувати його руки і ноги.